

4. ZENEPEDAGÓGIAI KONFERENCIA

Kutatások a zene és a zenepedagógia világában

4th CONFERENCE OF MUSIC PEDAGOGY

Research in the world of music and music pedagogy

Debrecen

2024

Kutatások a zene és a zenepedagógia világában

4. Zenepedagógiai konferencia

Absztraktkötet

Research in the World of Music and Music Pedagogy

4th Conference of Music Pedagogy

Abstracts

Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar,
A Jövő Művészetéért Alapítvány,
Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és
Művelődéstudományi Doktori Program,
HERA – Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete Zenepedagógiai kutatások Szakosztály,
MTA DTB Nevelés-, Művelődéstudományi és Pszichológiai Szakbizottság

Debrecen

2024

Főszerkesztő: Váradi Judit

Szerkesztők: Pető Áron, Pótfi Melinda

Arculat- és borítóterv: Mike Ádám

Kiadó: Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

ISBN 978-963-490-574-5

Tudományos Programbizottság

Coca Gabriella (Babes-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Kar, Kolozsvár)

Pusztai Gabriella (Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola)

Solymosi-Tari Emőke (Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozat,
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem)

Vas Bence (Magyar Kodály Társaság, Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar)

Váradí Judit (Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar)

A rendezvény operatív szervező bizottsága

Váradí Judit – elnök (Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar)

Radócz József Miklós – titkár (Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és AMI)

Kissné Batta Éva Emese (Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar)

Arculat- és borítóterv: Mike Ádám

Támogatók

Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

A Jövő Művészetéért Alapítvány

Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

A konferencia helyszíne: MTA DAB Székház (4032 Debrecen, Thomas Mann u. 49.)

A konferencia honlapja: www.music.unideb.hu

Scientific Committee:

Coca Gabriella (Babeş-Bolyai University, Faculty of Reformed Theology, Cluj-Napoca)

Gabriella Pusztai (Doctoral School of Human Sciences, University of Debrecen)

Emőke Solymosi-Tari ((Liszt Academy of Music, MMA)

Bence Vas (Hungarian Kodály Society, University of Pécs Faculty of Music and Visual Arts)

Judit Váradi (University of Debrecen Faculty of Music)

Organizing board:

Váradi Judit - chair (University of Debrecen Faculty of Music)

Miklós J. Radócz - secretary (Zoltán Kodály Music High School)

Éva Emese Kissné Batta (University of Debrecen Faculty of Music)

Design: Ádám Mike

Sponsors:

Hungarian Academy of Arts Research Institute of Art Theory and Methodology

Foundation for the Art of Future

University of Debrecen Faculty of Music

Venue: Regional Centre of the Hungarian Academy of Sciences at Debrecen

(Debrecen, Thomas Mann u. 49, 4032)

Website: www.music.unideb.hu

Tartalomjegyzék

Bartalis Izabella	
A zene és mozgás tantárgy keresztkapcsolatainak lehetősége a magyar tannyelvű elemi osztályokban	8
Bauer Andrea	
A hang- neuropedagógia SNI-vel élő tanulók körében	10
Csontosné Buzás Zsuzsa, Prémecz Rebeka, Szőgyi Tímea	
A népzenehez és a néphagyományokhoz kapcsolódó ismeretek vizsgálata 5-10 éves gyermekek körében	11
Csontosné Buzás Zsuzsa, Kiss Eleonóra, Kovácsné Kaczur Andrea, Maródi Ágnes	
A hangszerek ismerete, szerepe és megjelenése az óvodai és általános iskolai zenei nevelésben	12
Deákné Kecskés Mónika	
The Idea of Sustainability with in the Light of Kodály' Principles	13
Duffek Mihály	
A megfoghatatlan - megfogható...	14
Fekete Miklós	
Debussy stílusának visszhangja Lajtha László kompozícióiban	16
Fodor Attila	
A kórusmű mint rituálé. Terényi Ede: Az ég kapui	17
Gombás Judit	
"Zenész-sztereotípiák nyomában"	18
Hegedűsné Tóth Zsuzsanna	
Forrai Katalin módszertanának tükröződése a sajtóban	19
Kádek Henrietta	
Az anatómiailag helyes hangképzés előnyei a felnőtt énekképzésben - a hangképzés gyógytornája	20
Kapusi Kálmán	
A nagybőgő átiratok interpretációs nehézségei	21
Kelemen Henrietta	
Zenetanárok véleménye a művészeti és zenei nevelés helyzetéről és a szülői bevonódás jelenségeiről a zeneoktatásban	22
Kelemen Henrietta, Pótfi Melinda	
Exploring the Artistic Background of Music High School Students	24
Kerekes Rita	
Fókuszban az ének-zene tanárszakos hallgatók	25
Kéring Gábor	
Zenész és sportol? Zenésznek készülő fiatalok zenei munkavégzés során észlelt panaszainak vizsgálata mozgás és sportolási szokásaik függvényében	26
Kiss Julianna	
Fiatalok kultúrafogyasztása gyermekkori tapasztalataik alapján	28

Lakatos Péter István	
François Couperin billentyűs iskolájának tanulságai a mai zongoraoktatás számára	29
Lehotka Ildikó	
A zenetanulás megkezdésének motivációja a középiskolások, a középiskolát végzettek és a felnőttek körében	30
Márfi Rita	
Nyilvános szereplés a zeneiskolában, a felkészítés folyamata és perspektívái	31
Nikodém Géza	
“Melódia és teória” Kísérlet a tengelyrendszer elméletének induktív megközelítésére	33
Pető Áron András	
Jól állunk? Pilot kutatás vonós tanárok körében	34
Pető Áron András, Józsa Gabriella	
Általános helyzetkép a magyarországi szakgimnazisták intézményválasztásáról és főtárgytanárképeiről	36
Pintér Tünde Kornélia	
Gimnazisták ének-zeneórákhoz fűződő attitűdjének vizsgálata	37
Pintér-Keresztes Ildikó	
"Ének-zene - Tanultam - tanítom" Szakmódszertani fórunsorozat a Nyíregyházi Egyetem Zenei Intézetében	39
Polyák Zsuzsanna	
„Érdekeinknek megfelelően”: Magyar kormánysszervek szerepe a Nemzetközi Kodály Társaság megalapításában	40
Pótfi Melinda	
A zenetanulás motivációi nyomában – Interjú az alapfokú művészetoktatási intézményekben zenét tanuló felnőttekkel	41
Pótfi Melinda, Kelemen Henrietta	
Mapping the patterns of cultural consumption and leisure time use among music high school students	42
Pozsár Andrea	
Sajátos nevelési igényű, és beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók az alapfokú zeneoktatásban	44
Radócz J. Miklós	
Miért járunk fúvószenekarba? Fúvószenész-vélemények tartalomelemzése	47
Reikort Ildikó	
A Bányay-program és inkluzív nevelés az alapfokú művészeti iskolákban	48
Stachó László	
Kognitív zenepedagógia: perspektívák és módszerek	50
Suki András	
Hogyan tudjuk hatékonyan segíteni az otthoni zenetanulást a digitális technika segítségével?	52
Szarka Emese	
Videotrénninggel támogatott tanítás a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen	53
Szűcs Tímea, Mike Ádám, Radócz József Miklós	
A zenei szakgimnazisták jövőtervei	54

Szűcs Tímea	
Zenetanulás a megoldás?	55
Ujvárosi Andrea	
Operaszínpadon innen és túl. Módszertani tapasztalataim a jövő nemzedékének zenés színházi neveléséről	56
Váradi Judit	
Az egyetemisták klasszikus zenei hangversenyekhez fűződő attitűdje	57
Váradi Judit, Kerekes Rita, Kiss Julianna, Józsa Gabriella	
A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztását befolyásoló tényezők	58
Végh Mónika	
Kodály Zoltán férfikarra írt műveinek alkalmazási lehetőségei az amatőr együttesek repertoárjában	59
Virág Barnabás	
Zenei nevelés könyvtári környezetben	61

A zene és mozgás tantárgy keresztkapcsolatainak lehetősége a magyar tannyelvű elemi osztályokban

Bartalis Izabella

Absztrakt

A zenei nevelés pozitív hatására számos zenepedagógiai szakirodalmi forrás utal (Kiss 2010, Mark 2002, Shouldice 2013, Szűcs 2017, Váradi 2017), amelyekben megjelenő kutatási eredmények bizonyítják a zene általános képességfejlesztő hatását. A művészetekre alapozott pedagógia, érték- és boldogságpedagógiaként elengedhetetlenül fontos a mai modern kor gyermekének az egészséges lelki fejlődése érdekében (L. Nagy 2009). Ennek tükrében az oktatásban lehetőséget kell teremtenünk a transzdiszciplinaritásra. Az iskolai nevelés során az oktatási programban felvonultatott más tantárgyak keretébe integrálhatóak a zenei tevékenységek, amellyel lehetőséget biztosíthatunk az intellektuális kompetenciák fejlesztése (L. Nagy, 2009) mellett az érzelmi intelligencia fejlesztésére is. A tanulókkal az éneklés és zenélés által megtapasztaltathatjuk az áramlat-élményét, amelynek segítségével mérsékelni tudjuk a tanítási óra alatt jelentkező esetleges tudatzavar mértékét és csökkenteni tudjuk a szorongást (Csíkszentmihályi, 1997).

Tanulmányunk a zene műveltségterületeken belüli és azokon átívelő transzdiszciplinaris lehetőségek feltárásával foglalkozik. Arra keressük a választ, hogy a Kovászna és Hargita megyék magyar tannyelvű elemi osztályaiban tanító pedagógusok élnek-e a zene integrálásának lehetőségével, alkalmazzák-e a zenét a mindennapjaikban, megteremtve így a tanítási órák színességét, amelyek során lehetőséget biztosítanak az ismeretek egymásra építésére, ismeretek, információk közötti összefüggések, kapcsolatok felfedezésére, vagyis az ismeretek élményszerű bővítésére. A kvantitatív kutatásban résztvevők száma 141, Kovászna és Hargita megye elemi osztályaiban tanító pedagógus. Az adatokat statisztikai adatelemző program segítségével dolgoztuk fel, vizsgálva a leíró statisztikai mutatókat. Eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy műveltségterületeként, és azon belül tantárgyanként változik a zene integrálásának minőségi szintje, alkalmazásának célja, vagyis az, hogy a tanítók a tanítási órák színesebbé tétele érdekében, ismeretbővítés céljából vagy háttérzeneként alkalmazzák a zenei tevékenységeket.

Kulcsszavak: zenei nevelés, elemi oktatás, a zene integrálása, transzdiszciplinaritás

Szakirodalom

Csíkszentmihályi, M. (1997). FLOW. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája, Akadémiai Kiadó, Budapest. 72-75.

Kiss, V. (2010). Művészeti nevelés, művészettel nevelés, művészetterápia. Iskolakultúra 20(10), 3-31. <http://real.mtak.hu/57898/>

L. Nagy, K. (2004). A kereszttantervi kompetenciák fejlesztésének lehetőségei az ének-zene területén II. Tudástár, 14(3) o.n. <http://ofi.hu/tudastar/kereszttantervi>

Mark, M. L. (2002). Outcomes of Music Education. In: The new handbook of research on music teaching and learning. Oxford University Press Kiadó, 1042-1083.

Shouldice, H. N. (2013). One elementary music teacher's beliefs about musical ability: connections to teaching practice and classroom culture, Dissertacion, Michigan State University https://www.academia.edu/5681640/One_Elementary_Music_Teachers_Beliefs_About_Musical_Ability_Connections_to_Teaching_Practice_and_Classroom_Culture

Szűcs, T. (2017). A zenetanulás társadalmi hatásai In: Váradi J., Szűcs T. (szerk.): Sokszínű zenepedagógia, Debreceni Egyetemi Kiadó, 11-25.

Váradi, J. (2017). A nonformális zenei nevelés integrálásának lehetőségei a formális oktatásba In: Váradi J., Szűcs T. (szerk.): Sokszínű zenepedagógia, Debreceni Egyetemi Kiadó, 68-82.

A hang-neuropedagógia SNI-vel élő tanulók körében

Bauer Andrea

Absztrakt

A neurodiverzitás az emberi agy közötti különbségekre utal, amelyek befolyásolják a szociabilitást, a tanulást, a hangulatot, a figyelmet és más mentális funkciókat. Érintve a neuropedagógia három segítő tudományterületét a pszichológiát, a neurológiát és a pedagógiát. Az új tudomány terület célja, hogy kilépjen a szimptomákat kereső, diagnosztizáló statikus perspektívából és neurológiai tudományokat szintetizáló etiológiai megközelítést adjon a tanulási folyamatoknak. E tudományterület különös figyelmet fordít az idegrendszer fejlődéséből adódó életkori sajátosságokra, az agy fejlődésére. A zene és a hangok neuroplaszticitást eredményező képességére az agyban az agy képlékenységét, változásra való képességét jelenti. A légzés és a hang eszközeivel, amivel lehetséges a kialakult maladaptív működések átalakítása a testben a pszichofiziológiai változók szinkronicitásának létrehozásában segíthet.

Előadásomban a neuro-endokrin, csecsemőfejlődési, kötődési elméletek rendszere mentén mutatom be az anya és a csecsemő inteszubjektív kapcsolódási szinkronpontjait, azok terápiás és oktatási lehetőségei feltárásával. Míg a terápiában a korrekciót addig a pedagógiai térben a stresszkezelést és a nehézségekkel történő megküzdés lehetőségeit tárom fel. A saját hangunk és annak kinezetikus élménye appreciálása során képessé válva a hosszútávú emlékezet explicit memóriarészében tárolódó élettörténeteinket, felidézve a mantrikus nyugalmat a szavakkal, fogalmakkal, kategóriákkal kapcsolatos jelentések vizuális és verbális nyugalmat segítő emlékeivel. (Trevarthen 1979) Ezeknek a tudatosság számára elérhető vizuális és verbális formában reprezentálódó emlékeknek megnyugvási lehetőségei az intrauterin életből a fiziológiás és a vitalitás affektusokon át az interperszonális történésekre vezethetők vissza (Stern,1990). A szelf érzés a születés pillanatától alakuló és szerveződő folyamatában egymástól elkülönített tapasztalatokat összekapcsolva a csecsemő és később az iskolai tanulás folyamata segítségével.

Kulcsszavak: endokrin rendszer, hang apperpciáció, szinkronicitás

Szakirodalom

Stern, D. N. (1990). Diary of Baby. London, Fontana, Harper Collins publ. 33-34.

Trevarthen, C. (1979). Communication and cooperation in early infancy: a description of primary intersubjectivity. In: Bullowa, M. (ed.) Before speech: The beginning of interpersonal communication. Cambridge University Press, Cambridge, London. 321-374.

A népzenehez és a néphagyományokhoz kapcsolódó ismeretek vizsgálata 5-10 éves gyermekek körében

Csontosné Buzás Zsuzsa, Prémecz Rebeka, Szógyi Tímea

Absztrakt

Amíg napjainkban egyre több nemzetközi vizsgálat foglalkozik a néphagyományok zenei nevelésben történő szerepével, megjelenési formáival és hatásaival (Palkki, 2022; Saltari & Welch, 2023; Matsunobu, 2023) addig a hazai empirikus kutatások száma elenyésző a kulturális örökség témakörében. Számos képesség, például az iskolai tanulás előfeltételét jelentő DIFER készségek hatékonyan fejleszthetőek zenei, hagyományörző tevékenységek által (Janurik & Józsa, 2016). Előadásomban két kutatásunkat szeretném bemutatni. Első vizsgálatunkban célunk volt az általunk fejlesztett online teszttel vizsgálni, hogy milyen mértékben ismertek a néphagyományok, a kapcsolódó zenei tartalmak óvodáskorú gyermekek körében (N=52, lányok aránya 54%). A teszt reliabilitása kiváló, (Cronbach alfa=0,885). A gyermekek átlagteljesítménye a teszten 71,5% (szórás=15,33). A legjobban az őszi néphagyományokat ismerik (84%). Többségük szeret énekelni (55%), harmaduk nagyon szeret. Összefüggést található a gyermekek éneklés iránti motivációja és a teszteredmény között ($r=0,364$, $p=0,044$).

Másik, hagyományörzéshez kapcsolódó kutatásunkban általános iskolás tanulók ismereteinek feltárását céloztuk meg (N=53, lányok aránya 49%). A tanulók 70%-a ismer olyan személyt, aki hagyományörzéssel foglalkozik, bár mindösszesen 5%-uk vett részt hagyományörző csoportos tevékenységben (néptáncon). A tanulók 80%-a szívesen venne részt hagyományörző, énekes, táncos foglalkozásokon, szakkörön.

Mivel kevés empirikus kutatás ismert a népszokások, hagyományok ismeretéről mind az óvodai, mind az iskolai nevelésben, ennek hiányát vizsgálatainkkal is szeretnénk pótolni.

Kulcsszavak: zenei nevelés, hagyományörzés, mérés-értékelés

Szakirodalom

Janurik, M., Józsa, K. (2016). A zenei képességek összefüggése a DIFER készségekkel óvodáskorban. *Gyermeknevelés*, 16(1), 49-69.

Matsunobu, K. (2023). Reinventing folk instruments as educational tools: The case of the Shakuhachi. *Research Studies in Music Education*. 45(1), 77-93.

Palkki, J. (2022). "It just fills you up": The culture of monthly community singing events in one American city. *Research Studies in Music Education*. 44(3), 475-490.

Saltari, R., Welch, G. (2023). Exploring the culture of Greek children's musical games in the school playground: An ethnographic study. *Research Studies in Music Education*. 45(1), 174-188.

A hangszerek ismerete, szerepe és megjelenése az óvodai és általános iskolai zenei nevelésben

Csontosné Buzás Zsuzsa, Kiss Eleonóra, Kovácsné Kaczur Andrea, Maródi Ágnes

Absztrakt

Amíg a zenei képességek vizsgálatával számos kutatás foglalkozik, a gyermekek hangszerekkel kapcsolatos ismereteiről, a hangszerek képességekre történő hatásairól kevés adattal rendelkezünk. A zenehallgatás az 1978-ban bevezetett tantervvel épült be az ének-zene tantárgy tananyagába (Várad, 2014). A mai gyakorlat szerint az első évfolyamos tanulók a zongorával, hegedűvel és a furulyával ismerkednek, majd az alsó tagozat végére valamennyi hangszercsaládot és zenei együttest megismerik. Kutatásainkban vizsgáltuk a hangszerek, a hangszeres zeneirodalom pedagógiai gyakorlatban való megjelenéseit, illetve azok hatásait. Első vizsgálatunkban 10-12 éves tanulók zongorával kapcsolatos hangszeres -, zeneszerző - és előadóművészi ismereteinek vizsgáltuk, valamint irányított zenehallgatás segítségével egyes zenei képességeiket mértük fel. A tesztet 600 10-12 éves tanuló töltötte ki (lányok aránya 55%). A tanulók átlagteljesítménye a zongoraismereti teszten 65,84% (SD=17,44). Háttérkérdőív segítségével vizsgáltuk a zenepedagógusok (N=98) zenei élményszerzéshez rendelkezésre álló eszközeit és módszereit is, továbbá a zongorairodalom egyes zeneszerzőinek ismertségét és megjelenési gyakoriságát az ének-zene órákon.

A zenei képességek rendszerében szintén csekély mértékben vizsgált a hangszínhallás képessége. Második vizsgálatunkban egy általunk fejlesztett hangszínhallás tesztet töltöttek ki óvodás és alsó tagozatos gyermekek (N=118; 47% lány) az Elektronikus Diagnosztikus Mérési Rendszer (eDia) felületén, akik a zenei hangok altesztjében különböző hangszerek hangját hallották és ismerték fel, a másik feladattípusban pedig két hangszer hangszínét hasonlították össze. A teszt zörejhangok altesztjében pedig környezeti hangok felismerését vizsgáltuk. A teszt megbízhatósága, Cronbach alfa = 0,822, megfelelőnek bizonyult. A gyermekek átlagteljesítménye a zenei teszten 76,44%, (szórás=16,65). A tanulók számára a legnehezebb feladat a fuvola és furulya hangszíneinek megkülönböztetése volt (23%). Az első évfolyamos tanulók szignifikánsan gyengébben teljesítettek az óvodás korosztálynál (F=9,796, p=0,000). A minta kb. harmada zeneiskolás, ők szignifikánsan jobban teljesítenek a teljes teszten (t=2,482, p=0,015), a zenei hangok alteszten (t=2,371, p=0,019) és a zörejhangok alteszten (t=2,070, p=0,041). Kutatási eredményeink hozzájárulhatnak ahhoz, hogy részletesebben megismerjük a gyermekek hangszínhallásának, és hangszerismereteinek jellegzetességeit.

Kulcsszavak: hangszerismeret, zenei nevelés, mérés-értékelés

Szakirodalom

Várad, J. (2014). A zenei nevelés gyökerei. *Parlando* 56(3). <https://www.parlando.hu/2014/2014-3/2014-3-17-Varadi-Zenei.htm> (2024. 03. 01.)

The Idea of Sustainability with in the Light of Kodály' Principles

Deákné Kecskés Mónika

Abstract

Sustainability in music listening, music performance and music education has yet to be addressed in depth in the Hungarian scientific literature. The Kodály principles can promote the development of an environmentally conscious attitude through singing and music education. The framework curricula developed based on the National Core Curriculum of Hungary (2020) and the recently published music pedagogic literature already contain diverse ways of using natural and recycled materials as children's instruments. This study displays an overview of the basic categories that have already been discussed in the literature published on music and sustainability, with particular attention to Hungarian-related sources. After setting parallels between the core principles of the Kodály concept and the basics of sustainable development, an examination of methodological possibilities is discussed for education for sustainability with musical tools in a music school and elementary school environment. The Kodály Concept opens the path for a more inclusive, ecologically conscientious, and culturally diverse musical landscape by cultivating a love of music, honouring cultural variety, and supporting sustainable practises. Music educators who accept the Kodály Concept and its sustainable principles help to shape a more promising and peaceful future for music and society.

Keywords: Kodály Concept, sustainability, cultural preservation

References

- HG (Hungarian Gazette) (2020). National Core Curriculum <<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes>> accessed 20.07. 2023. (in Hungarian)
- Kagan S., Kirchberg V. (2016). Music and sustainability: organizational cultures towards creative resilience. *Journal of Cleaner Production*, 135, 1487-1502. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.05.044>. accessed 25.07.2023.
- MK+ (Musik kreativ+), (2017). Fostering creativity and entrepreneurship through music, performance and cultural collaboration, Element 2: Construction of instruments from recycled materials, < <https://musik-kreativ-plus.eu/en/teaching-modules/entrepreneurship-in-the-classroom/element-2-construction-of-instruments-from-recycled-materials/>>accessed20.07.2023.

A megfoghatatlan - megfogható...

Duffek Mihály

Absztrakt

A zene, mint az előadóművészetek egyik ága valójában különleges kommunikáció, amely minden korban különböző szabályszerűségek szerint rendezett hangok időbeli struktúrája, történések sora. A zenetanítás tehát – bármely hangszer vagy az éneklés tanításakor – egy különleges nyelv használatára tanítja az arra alkalmas tanulókat, növendékeket. A zenei előadás nem más, mint meghatározott emberi tartalom megélt érzelmek formájában történő átadása a hallgatóságnak, a hangok és az általuk keltett élmények révén. Az előadó ehhez megfelelő tehetséggel és képzettséggel rendelkezik, amelyeknek hajlamokra és adottságokra épülő fejlesztése a személyiségfejlődéssel szinkronban történik hosszú éveken át. Valójában a zenepedagógia a zenei gondolkodás speciális fejlesztésével és a kifejezéshez használt hangszer(ek) használatának megtanításával teszi lehetővé a zenei kommunikáció összetett megjelenítését. E fejlesztési folyamat a tudatos, strukturális kommunikációs elemek mellett a zenei élmény alapját képező érzelmi elemek, hangulatok egyre differenciáltabb megélésére is kiterjed. Olykor úgy tűnik, hogy az előadás spontaneitása egyfajta varázslat, csoda, amelynek létrehozása a közönség számára megfeythetetlen titok. Amennyiben közelebbről megvizsgáljuk magát a zene előadásának folyamatát, a tudatosság és az ösztönösség egységét tapasztalhatjuk meg, amelyben egészen konkrét elemek éppúgy felfedezhetőek, mint a spontán megélt és kifejezett érzelmi állapotok. A megfoghatatlan tehát megfogható. A mindenkori zenetanár a tanítvány személyiségének egészére hatva végzi folyamatos fejlesztő munkáját a zenei gondolkodástól a megvalósításhoz szükséges technikai eszköztár kialakításáig. A konferencián elhangzó előadás e pedagógiai folyamatnak a fentiek szerinti áttekintésére vállalkozik, kitéréssel a fejlesztési folyamat legfontosabb meghatározó elemeire.

Kulcsszavak: zenepedagógia, zenei tehetségfejlesztés, zenei gondolkodás, zenei előadás

Szakirodalom

- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J. (1984). Pszichológia. Osiris – Századvég, Budapest.
- Czövek, E. (1979). Emberközpontú zenetanítás. Zeneműkiadó, Budapest.
- Duffek, M. (2015). Zongora szakmódszertan személyes hangolásban Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Földes, A. (1970). Zongoristák kézikönyve. Zeneműkiadó, Budapest.
- Gát, J. (1978). Zongoramethodika. Zeneműkiadó, Budapest.
- Grante, C. (2013). Fundamentals of Piano Methodology. Rugginante Editore, Milano.
- Kovács, S. (1960). Válogatott írások. Zeneműkiadó, Budapest.
- Máthé, K. (1985). Felkészítés a zenei pályára. Budapest, Parlando, 1985/11.
- Michel, P. (1964). Zenei képesség, zenei készség. Zeneműkiadó, Budapest.
- Neuhaus, G. G. (1985). A zongorajáték művészete. Zeneműkiadó, Budapest.
- Papp K. (1997). Zenei interpretáció és lámpaláz. Temporg, Pécs.

Sisk, D. A. (1987). *Creative Teaching of the Gifted*. New York, McGraw-Hill Inc.

Thurmezeyné, H. E. (2010). *A zenei tehetség felismerése és fejlesztése*. Géniusz könyvek. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.

Tusa E. (é.n.). *Megtervezett véletlenek*. MTA sokszorosító. Budapest, Magánkiadás.

Varró M. (1989). *Zongoraoktatás, zenei nevelés*. Zeneműkiadó, Budapest.

Debussy stílusának visszhangja Lajtha László kompozícióiban

Fekete Miklós

Absztrakt

Debussy alkotásai erőteljesen befolyásolták Lajtha László zenei ízlését, kompozícióinak stílusát. Lajtha párizsi tanulmányainak köszönhetően számos zenei hatás és stílus fonatában már az ifjúkori kompozícióktól kezdődően szerves elemként van jelen a francia stílus. Magyarországi viszonylatban, mestereinek és kortársainak életművével ellentétben, ez a hatás hosszantartó, az egész életművet többé-kevésbé átszövő jelenségnek bizonyult. Jelen tanulmány egyrészt összefoglalja – a megjelent Lajtha-írásokra támaszkodva – a zeneszerző impresszionizmusról, Debussyról alkotott véleményét és álláspontját, másrészt, rávilágít pár olyan dallamformálási, harmóniahasználati, formaalakítási, hangszerelési stílusjegyre, melyek eredője az impresszionisták művészetében lelhető fel.

Kulcsszavak: Lajtha, Debussy, francia stílusjegyek, elemzés

Szakirodalom

- Berlász, M. (közr.) (2021). Lajtha László írásai, I. és II. kötetek. Rózsavölgyi és Társa, Budapest.
- Breuer, J. (1992). Fejezetek Lajtha Lászlóról. Editio Musica, Budapest.
- Breuer, J. (1993). Az avantgardista Lajtha. In: Breuer János (szerk). Magyar Zene – Zenetudományi folyóirat. 1993, március, 34(1). Akadémiai Nyomda, 5-12.
- Dalos, A. (2019). Ajtón lakattal. Zeneszerzés a Kádár-kori Magyarországon (1957-1989). Akadémiai doktori értekezés.
- Gyenge, E. (szerk.) (2003). Önarckép tollal – Lajtha László kiadatlan levelei (4) – In: Muzsika, 46(6).
- Horváth, M. L. (2013). Egy műfaj illegalitásban – Miskompozíciók Magyarországon 1949 és 1969 között. DLA doktori értekezés. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest.
- Ozsvárt, V. (2020). „Messzi élő valóság” – Lajtha László utolsó alkotókorszaka (1945-1963). Doktori értekezés. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest.
- Solymosi-Tari, E. (1998). A harmincas évek Párizsának zenéje és muzsikuskai. In: Muzsika. 1998. február, 41(2).
- Tallián, T. (2014). Magyar képek. Fejezetek a magyar zeneélet és zeneszerzés történetéből. 1940-1956. Balassi Kiadó, Budapest.

A kórusmű mint rituálé. Terényi Ede: Az ég kapui

Fodor Attila

Absztrakt

A néhány éve elhunyt Terényi Ede (1935-2020) a 20. századi erdélyi magyar zeneszerzés kiemelkedő, sokoldalú és kísérletező alkatú egyénisége. Számszerűleg is jelentős életműve közel száz kórusművet foglal magában, melynek nagyjából egyharmada vegyeskari alkotás. E korpusz nagyobb része a romániai 1989-es rendszerváltozást követően keletkezett, gerincét az eladdig tiltott egyházzenei vonulat képezi. A politikai-ideológiai felszabadulás azonban olyan impulzusokat is hozott a számára, amelyek bizonyos értelemben túlmutattak a kanonizált hitvilágon. A Magyar Művészeti Akadémia formálódó köreiben megismerkedett többek között Makovecz Imre és Jankovics Marcell munkásságával, akik ráirányították a figyelmét a magyar őshagyomány és a szakralitás kapcsolatának újfajta alkotói megközelítéseire. Terényit korábban is foglalkoztatták a nyugati tonalitás előtti zenekultúra hangzásvilágának jelenkori nyelvezetbe ágyazott felelevenítésének lehetőségei, melyben kiemelt szerepet kapnak a Lendvai Bartók-olvasatából ismert ún. geometrikus (aranymetszésre épülő) struktúrák. Ebben a kontextusban fogant Az ég kapui című, nyolcszólamú, vegyeskarrá és ütősökre komponált, relatíve nagyszabású, technikai értelemben igényes kórusműve (1996). Szellemi háttérét és szövegeinek forrását Jankovics A fa mitológiája című kultúrantropológiai kötete szolgáltatta, így mindhárom tétel (Világfa, Lélekfa, Életfa) a fával kapcsolatban kialakult emberi képzetek mentén dramatizálja az evilág és túlvilág közötti viszonyteremtés szimbolikus és zenei eszközökkel érzékivé tehető problematikáját. Az alkotás – a tradicionális énekkari közeg határait feszegetve – egy elképzelt rituáléként is felfogható, mely a samanisztikus őshagyománytól, a népdalon át végül egy úgyszólván proto-liturgikus keresztény szertartásba kalauzolja az előadót és hallgatót egyetlen nagyívű szellemtörténeti folyamat különböző állomásaiként. Terényi mintha azt sugallná, hogy a tág értelemben vett népi kultúrában kódolt, generációkon átszűrt szakrális bölcsesség valamennyi a műben megidézett lényegi – eszmei és zenei – kifejezésformája hiteles és őszintén átélhető transzcendens törekvést rejt.

Kulcsszavak: Terényi Ede, kórusmű, rituálé, fa, geometrikus hangrendszer

Szakirodalom

Jankovics, M. (1991). A fa mitológiája. Csokonai Kiadóvállalat, Debrecen.

Lendvai, E. (1955). Bartók stílusa. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest.

Terényi, E. (2005). Kóruskönyv - Vegyeskarok. Cluj-Napoca, Grafycolor.

"Zenész-sztereotípiák nyomában"

Gombás Judit

Absztrakt

A zenészek és laikusok körében is ismertek egyes hangszeresekre, énekesekre, egyes zenei műfajok képviselőire vonatkozó sztereotípiák. Kutatásunkban a zenei életbe, zenei képzésbe különböző mértékben involválódott fiatalok személyiségvonásainak mérésével próbáltuk igazolni vagy cáfolni ezen hiedelmeket.

Kutatásunkban a közép- és felsőfokú professzionális képzésben részt vevő hallgatók mellett a zenét kedvtelésből tanuló vagy korábban zenét tanuló fiatalok vettek részt. A 102 fős mintánk átlagéletkora $20,18 \pm 9,47$ év, akik átlagosan $7,50 \pm 7,43$ éve tanulnak vagy tanultak zenét. A demográfiai alapadatok mellett rákérdeztünk a kitöltők zenei előtanulmányaira és az erőforrásaikra. A személyiségvonások méréséhez az Eysenck-féle személyiségteszt fiatalok számára adaptált változatát használtuk (JEPQ). A JEPQ által mért személyiségvonások az extravertió-introvertió, neuroticizmus, pszichoticizmus és lelkiismeretesség (konformitás). Emellett a fiatalok kitöltötték a Mensa HungarIQa által szerkesztett online intelligenciatesztet, bár az innen nyert eredmények csak orientáló jellegűek.

Az adatok statisztikai elemzését követően elmondhatjuk, hogy a zenészek a nem-zenészekkel összevetve szignifikánsan introvertáltabb vonásokkal rendelkeznek (M_{Extr.} nem-zenészek = $13,47 \pm 3,62$; M_{Extr.} zenészek = $11,21 \pm 4,89$), a zenészek IQ pontszáma szignifikánsan magasabb, mint a nem-zenész társaké (MIQ nem-zenészek = $100,17 \pm 18,90$ MIQ zenészek = $115,47 \pm 15,23$). A zenészeknek a társas-baráti kapcsolatok kevésbé jelentenek erőforrást (M_{Barátok} nem-zenészek = $4,28 \pm 0,89$; M_{Barátok} zenészek = $3,91 \pm 0,91$), és a zenészek szubjektíve elégedetlenebbek az anyagi helyzetükkel, mint a nem-zenészek (M_{Anyagi} elégedettség, nem-zenészek = $3,66 \pm 1,15$ M_{Anyagi} elégedettség, zenészek = $3,06 \pm 1,22$).

Bár az IQ eredményeket óvatosan kell kezelni, adataink erősítik a zenész auto-sztereotípiákat: a leginkább intellektuális csoportot a vonósok, zongoristák, elmélet és zeneszerző szakosok alkotják. Az előadóművészekkel szemben kialakuló elvárásoknak megfelelően az énekesek, fúvósok és gitárosok alkotják a „legsportosabb” csoportot.

Mintánkban a zenetanulás éveinek növekedésével szignifikánsan nőtt a non-konform, akár deviáns viselkedésre való hajlam a zenészek körében ($r = 0,35$). Ez az eredmény további megfontolást igényel. Kutatásunk első közelítésként érvényes. Nagyobb mintán és gazdagabb eszköztárral kutatva újabb és pontosabb eredmények születnének, melyek a zenei transzferhatások személyiségalakító dimenzióját is megvilágítanák.

Kulcsszavak: zenész-sztereotípiák, személyiségvonások, JEPQ, profi és amatőr zenészek

Forrai Katalin módszertanának tükröződése a sajtóban

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna

Absztrakt

Forrai Katalin, a magyar óvodai ének-zenei nevelés módszertanának meghatározó alakja volt 1947 és 2004 között. Ő fektette le az óvodások ének-zenei nevelésének módszertani alapjait Ének az óvodában című könyvében. Módszertani elképzelései mind a mai napig számos ponton megkérdőjelezhetetlenek, mert az elmélet és a gyakorlat kölcsönhatásában jöttek létre, formálódtak. (Hegedűsné, 2021.)

Forrai Katalin mind az óvodásokkal történő munkájában, mind az óvodapedagógusok képzésében érzékenyen törekedett arra, hogy felmérje a kiinduló helyzetet, feltárja a problémákat, nehézségeket. Módszertani elképzeléseihez kapcsolódó szakmai meglátásai, a gyakorlatban tapasztaltakra történő reflexiói nyomon követhetők újságokban, szaklapokban, szakfolyóiratokban közölt cikkeiben, tanulmányaiban, interjúiban, kritikáiban. (Óvodai nevelés, Pedagógusok Lapja, Az ének-zene tanítása; Köznevelés, Magyar Nemzet, Népszava, Muzsika, Parlando stb.)

A kutatás huszonöt, 1951 és 2004 között keletkezett publikációt vet tartalomelemzésnek alá kvantitatív és kvalitatív adatfeldolgozással, azzal a céllal, hogy feltárja Forrai Katalin módszertani elképzeléseinek gyökereit, a kor pedagógiai elképzeléseire rímelő változásait, azokat a gyakorlati problémákat, melyekre Forrai szükségesnek tartott reagálni. Ilyen sarkalatos témák többek között: Miért és milyen magyar népi gyermekdalok adják az alapot? Mi a magyar mondókák jelentősége az óvodások fejlesztésében? Miért ne találjunk ki saját dalokat, szövegeket? Hogyan tervezzünk? Milyen egy jó foglalkozás? Miért fontos az életkort figyelembe venni? Mit értsünk zenehallgatás alatt? Miért fontos a hangszer az óvodapedagógus kezében?

A publikációk elemző bemutatása hozzájárul Forrai Katalin módszertani elképzelésének mélyebb megismeréséhez, tudatosabb implementációjához, ugyanakkor tükröt tart a ma pedagógusai számára, elvezet a gyakorlatuk revideálásához, támpontokat ad az innovatív elképzelések között történő útkereséshez.

Kulcsszavak: óvodapedagógia, ének-zenei nevelés, feltáró kutatás, tartalomelemzés

Szakirodalom

Hegedűsné, T. Zs. (2021). Az óvodai ének-zenei nevelés módszertanának alakulása – Forrai Katalin módszertani könyveinek elemző bemutatása. In: Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 9. évf., 3. szám 93-117. 2024.03.10-i megtekintés DOI: 10.31074/gyntf.2021.3.93.117, Letöltés: <https://ojs.elte.hu/gyermeknevelés/article/view/3229/2986>

Az anatómiailag helyes hangképzés előnyei a felnőtt énekképzésben - a hangképzés gyógytornája

Kádek Henrietta

Absztrakt

Egyre több felnőtt énekesnek és művésznek adódik problémája a hangképzéssel, például váltóhang, erőltetett éneklés, erőtlen hang, egy oktáv vagy kisebb hangterjedelem, nazalitás illetve rekedtség. Jelenleg nem érhető el egy egységes, tudományos módszertan, amely ének - és beszédstílustól függetlenül az egészséges hangképzésre épülne. Ezen módszerhez legközelebb a leginkább Olaszországban elterjedt "bel canto" állt, mely azonban napjainkra java részét eltűnt. Az elmúlt 20 évben kb. 1000 fő énektanításával készült empirikus kutatásomban szeretném bemutatni hogyan lehet egy foniátriára és Szamosi Lajos munkásságára épülő, az elmúlt 100 évben kutatott módszertannal három év alatt szinte bárkit (megfelelő adottságok: zenei hallás, pontos ritmusérzék és intonáció) megtanítani minimum három oktáv hangterjedelemmel stílusfüggetlenül, anatómiailag helyesen énekelni. A vizsgált hét légzőgyakorlattal, 10 hangképzést segítő "mankó"-val, illetve a 16 progresszíven nehezedő, egymásra épülő gyakorlatsorral kortól, nemtől és előképzettségtől függetlenül a résztvevők több mint 95%-nál már maximum 12 hónap alatt megszüntette az összes hangképzési problémát. A maradék 5%-nál hangképzési rendellenességet diagnosztizáltak, melyeket szintén sikerült vagy teljesen megszüntetni, vagy jelentősen enyhíteni a program végére. A teljes három év alatt pedig az egészséges szervrendszerrel rendelkező résztvevők 100%-nál helyreállt az anatómiailag helyes hangképzés. Előadásomban részletesen bemutatom a légzés helyes alapjait, mely a hangképzés 70%-ért felel, illetve, az azt támogató módszertani elemeket, az egészséges hangképzőrendszer működését, illetve azokat az oktatótechnikai elemeket, amelyek a gyakorlatok helyes elsajátítását és önálló napi gyakorlását támogatják.

Kulcsszavak: énektanítás, foniátria, módszertan, hangképzés

Szakirodalom

Szamosi, L. (1990). A szabad éneklés útja, Relaxa, Budapest.

A nagybőgő átíratok interpretációs nehézségei

Kapusi Kálmán

Absztrakt

Az előadás célja az, hogy bemutassa azokat a nehézségeket, amelyekkel szembe kell néznie egy előadóművésznek abban az esetben, ha eredetileg más hangszerre íródott zenei anyagot tervez előadni nagybőgőn. Tapasztalataim szerint sok nagybőgős érzi úgy, hogy a hangszerére komponált darabok nem minden esetben elégítik ki szólista igényeit. Ez az igény egyenes útként vezet az átíratok elkészítéséhez, amely során viszont általánosságban elmondható, hogy többszörösen összetett problémával találja magát szemben egy gordon előadóművész.

Már a barokk zene korában is voltak annak hagyományai, hogy már meglévő darabokat másik hangszerre írtak, természetesen annak a hangszernek az adottságait, sajátosságait is figyelembe véve. Ebben az időszakban sokszor még az sem volt nyilvánvaló, hogy az átírás folyamatát maga a szerző vagy más követte-e el. Johann Sebastian Bach ékes példája volt annak, amikor egy szerző bátran visszanyúlt korábban élt szerzők műveihez és egyszerűen átdolgozta vagy akár saját szerzeményeiben módosítva felhasználta őket. Az átíratok sokszor tanulmányi célokat is szolgáltak, hiszen a készítés folyamata során lehetett legjobban megismerni a művek stílusjegyeit. Természetesen a zenetörténelem későbbi szakaszaiban is találunk számos példát, akár Beethoven, akár például Liszt műveire gondolunk.

Úgy vélem, nagy elődeink gondolkodását magunkévá téve, bátran adhatjuk fejünket ma is átíratkészítésre, viszont érdemes tisztában lenni néhány alapvető szabállyal. Előadásomban a nagybőgő átíratok készítésekor fellépő problémákat foglalom össze, tekintettel mind a művek, mind pedig a hangszer adta lehetőségekre és nehézségekre.

Kulcsszavak: nagybőgő, átírat, előadóművészet

Szakirodalom

Bordás, T. (1995). Nagybőgők és nagybőgősök. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Montag, L. (1962). Nagybőgőiskola I. Editio Musica, Budapest.

Rossini, G. (2007). Duetto for cello and double bass. Yorke Edition.

Zenetanárok véleménye a művészeti és zenei nevelés helyzetéről és a szülői bevonódás jelenségeiről a zeneoktatásban

Kelemen Henrietta

Absztrakt

A zenei neveléssel kapcsolatos tanári vélemények kulcsfontosságú a zeneoktatás terén, mivel hozzájárulnak a diákok fejlődéséhez, motivációjához és tudásuk bővítéséhez. Kutatásunk célja feltárni a zenei nevelés megítélésével és helyzetével kapcsolatos tanári véleményeket, valamint a szülői bevonódás megítélését. Vizsgáltatunk során félig strukturált interjút készítettünk négy nagyváradi (Románia) zenepedagógussal, melyből két pedagógus közoktatásban dolgozó általános zenetanár, egyikük zeneiskolai hangszertanár, egyikük pedig számos területen (intézményes és intézményen kívüli formában) oktató zenepedagógus. Eredményeink azt mutatják, hogy a zenepedagógusok véleménye szerint a zenei nevelés népszerű, de számos tényező befolyásolja ezt. Emellett, a zenepedagógusok úgy vélik, hogy a diákok szívesen vesznek részt iskolán kívüli művészeti tevékenységekben, valamint a tanárok számos pozitív hatását és előnyét látják ezeknek a foglalkozásoknak. Végül, de nem utolsósorban a szülői bevonódás kapcsán a pedagógusok úgy vélik, hogy a szülőket különböző mértékben foglalkoztatja gyermekük zenei fejlődése, valamint a szülői bevonódás mértéke és formái is eltérő sémákat mutatnak.

Kulcsszavak: zenetanárok véleménye, zenei nevelés, szülői bevonódás

Szakirodalom

- Asztalos, A. (2015). A jó zenepedagógussá és zenei nevelővé válás útja. *Parlando*.
- Briscoe, D. (2016). Enhanced Learning for Young Music Students: Involving and Motivating Parents. *Music Educators Journal*, 103(2), 41-46. <https://doi.org/10.1177/0027432116676517>
- Bugeja, C. (2009). Parental Involvement in the Musical Education of Violin Students Suzuki and traditional Approaches Compared. *Australian Journal of Music Education*, 1, 19-28.
- Eccles, J. (2005). The present and future of research on activity settings as developmental contexts. In R. W. In szerk. J. L. Mahoney, *Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after-school and community programs* (pp. 353–371). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Choi, A. L. Y., Tse, J. C. Y., So, C. S. N., Yeung, A. S. (2005). Hong Kong Parents' Perceptions of Benefits of Music to Their Children. *New Horizons in Education*, 51, 111-123.
- Ciorba, C. R., Seibert, A. (2012). Music Education in the State of Oklahoma: Perceptions from the K-12 Educational Community. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 193, 31-43.
- Forneris, T., Camiré, M., & Williamson, R. (2015). Extracurricular Activity Participation and the Acquisition of Developmental Assets: Differences between Involved and Noninvolved Canadian High School Students. *Applied Developmental Science*, 47-55.
- Hausmann, A. (2017). Music Education in Romania. *HERJ*, 29-39.

- Hegedűs, J., Podráczy, J. (2012). Fókuszcsoportos beszélgetések a közoktatási intézmény és a család kapcsolatáról – első reflexiók a kutatás kapcsán. In J. Podráczy, SZÖVETSÉGBEN: Tanulmányok a család és az intézményes nevelés kapcsolatáról (pp. 105-124). Budapest: Eötvös Kiadó.
- Kiss, V. (2014). A művészet mint nevelés, a nevelés mint művészet. *Parlando*, 69-81. Forrás: https://www.parlando.hu/2017/2017-3/Tanitas-Kiss_Virag.pdf
- Ku Wing, C. & Tze Koh, L. (2020). Parental involvement in music learning: A qualitative study from the perspectives of parents, music teachers, and music students in Tawau, Sabah. *Malaysian Journal of Performing and Visual Arts*, Volume 6. pp. 42-55.
- Macmillan, J. (2004). Learning the piano: A study of attitudes to parental involvement. *British Journal of Music Education*, 21 (3), 295-311.
- McPherson, G. E., & Zimmerman, B. J. (2002). Self-regulation of musical learning: A social cognitive perspective. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), *The new handbook of research on music teaching and learning* (pp. 327–347). New York, NY: Oxford University Press.
- Mehr, S. A. (2014). Music in the Home: New Evidence for an Intergenerational Link. *Journal of Research in Music Education*, 62 (1), 78-88. <https://doi.org/10.1177/0022429413520008>
- Ministerul Educației Naționale. (2013). Planul cadru de învățământ pentru învățământul primar în limbile minorităților naționale. București: Monitorul Oficial.
- Páskuné, K. (2014). Tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli programok a tehetséggondozásban. *Géniusz műhely* 2.
- Pintér, T., Csikos, C. (2020, 7). Tanulók, szülők és tanárok perspektívái az iskolai zenei nevelés céljáról és feladatáról. *Iskolakultúra*, 3-25. doi:10.14232/ISKKULT.2020.7.3
- Somodi, I. (2014). Bevezető a mindennapos művészeti nevelés megvalósulásának lehetőségeihez. Debrecen: Károli Gáspár Református Egyetem, Tanítóképző Főiskolai Kar.
- Szentkirályi, A. (2015). Az izlandi, a romániai és a magyarországi zeneoktatás egyes elemeinek összehasonlító elemzése és ezek hatása a zenei kultúrára. *Opus et Educatio*, 2. évf. 4. sz.
- Szűcs, T. (2015, 10 28). Alapfokú zenetanulási lehetőségek a Partiumban. *Kulturális Szemle*. Retrieved from https://kulturalisszemle.hu/3-szam/nemzetkozi-kitekintes/szucs-timea-alapfoku-zenetanulasi-lehetosegek-a-partiumban#_ftnref1
- Szűcs, T. (2018). Az alapfokú művészeti iskolák működése és társadalmi környezete. Debreceni Egyetem.
- Tatarkiewicz, W. (2000). *Az esztétika alapfogalmai*. (S. Sajó, Trans.) Budapest: Kossuth Kiadói Csoport.
- Trencsényi, L. (2000). *Művészetpedagógia, elmélet, tanterv, módszer*. Budapest: Okker Kiadó.
- Váradi, J. (2022). A kötelező tanórán kívüli művészeti nevelés helyzete és szerepe a 21. században.
- Wagner, M. (1998). Mozart: an anomaly in the history of music? *High Ability Studies*. 9(1), 115-124.
- Xu, J. (2017). *Students' Engagement and Parents' Involvement in Extracurricular Activities*. Saanich, British Columbia, Canada: University of Victoria.
- Youm, H. (2013). Parents' Goals, Knowledge, Practices, and Needs Regarding Music Education for Their Young Children in South Korea. *Research in Music Education*, 280-302.
- Ziv, A., Shailovsky, T. (1987). Fields of interests and personal characteristics of students in the extracurricular science club in Tel-Aviv University.

Exploring the Artistic Background of Music High School Students

Kelemen Henrietta, Pótfi Melinda

Abstract

In the year 2022, the Art Pedagogy Research Group at the University of Debrecen conducted a study examining the status of music high schools, exploring the motivations driving students' involvement in music, and identifying the factors influencing their career choices. The survey targeted students from music high schools in both urban and rural areas, garnering 306 responses from 19 different institutions. Examining the artistic background of music high school students is crucial in our research, as it influences career choice motivation, staying in the music field, as well as future plans and the formation of a vision. The aim of our research is to investigate the individuals and factors motivating music learning among vocational high school students, the childhood artistic environment at home, the role of parents in artistic activities, the duration of music study before entering the vocational high school, the age at which students decided to pursue a music career, and finally, whether they aspire to work in the music field. Consistent with our previous research, our results indicate that music learning began partly according to the students' own will (Váradí, 2023), but was also influenced by their parents, whose educational attainment significantly correlates with children's music learning motivations (Péter, Radócz, & Mike, 2020; Szűcs & Péter, 2020). Regarding the home artistic environment, it was found that girls recalled significantly more shared, home artistic activities from their childhood. The highest educational attainment and musical attachment of the mother correlate with various home artistic activities and parental involvement. Concerning career choice, we found that 87.6% of music high school students aspire to be musicians, yet significant differences were perceived between 9th and 12th graders. Music career choice showed significant correlations with childhood artistic activities shared with parents and specific areas of parental involvement. Regarding the age at which students decided to pursue a music career, we again found significant correlations with the grade level and the mother/stepmother's musical attachment.

Keywords: previous music studies, music learning motivation, home environment, parental involvement, career choice

References

- Péter, Cs., Radócz, J. M., Mike, Á. (2020). A szülők művészeti múltja és jelene. In: Váradí J. (szerk.) *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről.* MMA MMKI, Budapest, 133-150.
- Szűcs, T., Péter, Cs. (2020). A szülők hatása gyermekük művészeti tevékenységeire. In: Váradí J. (szerk.): *Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről.* MMA MMKI, Budapest, 151-169.
- Váradí, J. (2023). *A művészeti nevelés helyzete és szerepe a 21. században.* Balassi Kiadó, Budapest.

Fókuszban az ének-zene tanárszakos hallgatók

Kerekes Rita

Absztrakt

A hallgatói nézetek megismerésére irányuló kutatások által a felsőoktatás innovatívabban tud reagálni az új generációk tanításának kihívásaira. A tanárképzés területén egyre növekvő hangsúlyt kap a tanárjelöltek prekoncepcióinak feltárása (Falus, 2001a,b; Szivák, 2003), melynek révén a képzés hatékonyabban tudja formálni az előzetes sémákat, támogatni a pályaszocializációs folyamatokat (Hercz, 2015; Ballantyne & Retell, 2020), valamint befolyásolni a szakmai identitás fejlődését is (Ballantyne & Canham, 2023). Vizsgálatunk során kvantitatív módszerrel értékeltük az osztatlan tanárképzésben résztvevő ének-zene szakos hallgatókat. Kiemelt figyelmet fordítottunk az elhelyezkedési szándék különböző aspektusaira, és felmértük ezek munkavállalásra gyakorolt hatását. Kutatásunk egyedisége abban rejlik, hogy az ének-zene szakos tanárjelölteket pályaelképzeléseik és életvezetési kompetenciáik (Kiss, 2009) összefüggéseiben vizsgáltuk. A hallgatók pályaelképzelései alapján különböző hallgatói attitűdöket tártunk fel, majd megvizsgáltuk az egyes tulajdonságcsoportok mögött meghúzódó fiatalok jellegzetességeit. Eredményeink alapján öt hallgatói profilt azonosítottunk, melyek segíthetnek megérteni, hogy a tanári felkészítés folyamán milyen támogató megközelítésekre van szükség a még hatékonyabb ének-zene tanárképzés érdekében. Az egyes hallgatói profilok egyéni sajátosságait bemutatva rámutatunk, hogy az ének-zene tanárképzés esetében is a pedagógiai és pszichológiai moduloknak diszciplínákkal lényegesen szorosabb összefüggésben, attól elválaszthatatlanul van helye már a pályaszocializációs szakaszban is. Eredményeink azt is jelzik, hogy az egyes hallgatói típusoknál, milyen képességek fejlesztésére van leginkább szükség ahhoz, hogy növeljük a tanárjelöltek énektanári hivatásnak való elköteleződésének esélyeit.

Kulcsszavak: ének-zene tanárképzés, pályaelképzelés, hallgatói profilok, életvezetési kompetencia

Szakirodalom

Ballantyne J., Retell J. (2020). Teaching careers: Exploring links between well-being, burnout, self-efficacy and praxis shock. *Frontiers in Psychology*, 10, 2255. Crossref

Ballantyne, J., Canham, N. (2023). Understanding music teachers' perceptions of themselves and their work: An Importance–Confidence Analysis. *International Journal of Music Education*, 41 (3), 455–471. <https://doi.org/10.1177/02557614221124966>

Falus, I. (2001a). A pedagógus mesterség – pedagógiai tudás. *Iskolakultúra*, 11(2), 21–28. <http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/19415> (2019.12.06.)

Falus, I. (2001b). A gyakorlat pedagógiája. In Golnhofner, E. & Nahalka, I. (szerk.), *A pedagógusok pedagógiája* (pp. 15–27). Nemzeti Tankönyvkiadó.

Hercz, M. (2015). Pedagógus hallgatók pályaszocializációjának alakulása a tanítási gyakorlatokon. In Major, É. & Veszelszki, Á. (szerk.), *A tanárrá válás és a tanárság kutatása: A magyar nyelv és irodalom, az idegen nyelvek és a művészetek műveltségi területen*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, 9-27.

Szivák, J. (2003). Hallgatók neveléssel kapcsolatos nézetei. *Iskolakultúra*, 5, 88-95.

Zenész és sportol?

Zenésznek készülő fiatalok zenei munkavégzés során észlelt panaszainak vizsgálata mozgás és sportolási szokásaik függvényében

Kéringer Gábor

Absztrakt

Bár az utóbbi időben örvendetesen bővül a zenészek munkaképesség- megőrzését vizsgáló munkák száma, melyekből néhány érdemben foglalkozik a sport, mint megelőző és terápiás megoldás létjogosultságával (Chan & Ackerman, 2014), (Nawrocka et.al., 2014), a zenésztársadalom jelentős része a zenét és a sportot továbbra is, mint egymástól igen távoleső, idegen egységnek tekinti. A testmozgás ezen formáit vagy sok esetben kifejezetten ellenjavaltnak tartja, más megközelítésben az időhiányra hivatkozva utasítja el. Ugyanakkor a fenti tanulmányok – jelen kutatással együtt – mindezt cáfolják. Munkám unikális voltát alapmegközelítése adja: a muzsikusként készülő 14-20 éves korosztály munkavégzés során detektált problémáit sportolási attitűdjeik tükrében vizsgáltam, a kapcsolódó szakirodalom és saját megelőző kutatásom alapján kidolgozott kérdőív segítségével. Ebben az időbeosztás és az alapvető kötelességteljesítés szegmenseit követően a sportolási szokások tükrében a zenészmunka három jól elkülöníthető, ám mégis összefüggő szeletének panaszészlelését vizsgáltam, nevezetesen: az alapvető életmódból eredeztethető problémák körét (alvászavar, mozgásszervi probléma/gerincprobléma, testsúlyproblémák, tartászavar, látászavar, állóképesség zavara, légzésprobléma), a felkészülés, gyakorlás (fáradékonyság, figyelmi panaszok, memóriazavar, tanulási nehézség, fizikai fájdalom) , valamint a téthelyzeti szituációk (koncert, vizsga) észlelt panaszait (figyelmi panaszok, memóriazavar, indokolatlan mértékű lámpaláz) , illetve ezek intenzitását.

A téma három bontása (nemek szerinti vizsgálat, életkori csoportok bontása, valamint a sportolási szokások és észlelt panaszok direkt összefüggésvizsgálata alapján kijelenthető: eredményeink valós és mérhető (a bontások függvényében eltérő erősségű) szignifikanciát jeleznek. Ennek legplasztikusabb megjelenését a létrehozott egyesített változók relációinak direkt összehasonlításában láthattuk: a Sportolás- változó és Életmód probléma- változó közepes erősségű korrelációjában (Spearman's rho =-0,362**), a Sportolás- változó és Felkészülési probléma- változó erős kapcsolata (Spearman's rho =-0,576***), valamint a Sportolás- változó és Téthelyzeti probléma- változó erős korrelációja esetén (Spearman's rho =0,533***). Így összességében kijelenthető, hogy a többet sportoló fiatalok ténylegesen kevésbé érintettek a vizsgált panaszokban, mint inaktívabb társaik. Eredményesorom így egyszersmind a fenti káros muzsikussztereotípiák cáfolataként előmozdítója lehet a zenészek közép és hosszútávú mentális és fizikai jólétének és szakmai kiteljesedésének.

Kulcsszavak: zenész életmód, sportolási szokások, zenész munkavégzés panaszai, szakmai sztereotípiák

Szakirodalom

Bianco, V., Berchicci, M., Perri, R. L., Quinzi, F., Di Russo, F. (2017). Exercise-related cognitive effects on sensory-motor control in athletes and drummers compared to non-athletes and other musicians. In: Neuroscience Volume 360, 30 September 2017, 39-47. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0306452217305365> [2021.01.20.]

- Chan, C., Ackermann, B. (2014). Evidence-informed physical therapy management of performance-related musculoskeletal disorders in musicians. In: *Frontiers in Psychology* 2014/5. Article 706. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2014.00706/full> [2022.04.13.]
- Dahlhaus, K., Eggelbrecht, H. H. (2004). *Mi a zene?* Osiris Kiadó, Budapest.
- de Greef, M., Wijck, R., Reynders, K., Toussaint, J., Hesselings, R. (2003). Impact of the Groningen Exercise Therapy for Symphony Orchestra Musicians Program on Perceived Physical Competence and Playing-Related Musculoskeletal Disorders of Professional Musicians. In: *Source: Medical Problems of Performing Artists*, Volume 18, Number 4, 1 December 2003, pp. 156-160(5). <https://www.ingentaconnect.com/content/scimed/mppa/2003/00000018/00000004/art00006> [2021.02.09.]
- Hinley, L. (2018). *Music and Sports: Why Do Both?* In: Alfred Music Musical B. New York, USA. <https://www.alfred.com/blog/music-and-sports-why-do-both/> [2020.11.14.]
- Kéring, G. (2023). Varázsló, pap, mester, művész- A zenész-kép történelmi változásai. In: *Parlando* 2023/1. https://www.parlando.hu/2023/2023-1/Keringer_Gabor.pdf [2023.01.30.]
- Nádori, L., Gáspár, M., Rétsági, E., Ekler, J., Szegerné, D. H., Woth, P., Gáldi, G. (2011). *Sportelméleti ismeretek*. Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Eszterházy Károly Főiskola, Dialóg Campus Kiadó-Nordex Kft. <https://dtk.tankonyvtar.hu/handle/123456789/7893> [2020.04.11.]
- Nawrocka, A., Mynarski, W., Powerska, A., Grabara, M., Groffik, D., Borek, Z. (2014). Health-oriented physical activity in prevention of musculoskeletal disorders among young Polish musicians. In: *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health* volume 27, pages28–37.
- Pásztor, Zs. (2007). Felmérés a zenei foglalkozási ártalmakról. In: *Parlando* 2007/4. <https://www.parlando.hu/Pasztor-Artalmak.pdf> [2022.06.01.]
- Voltmer, E., Zander, M., Fischer, J. E., Kudielka, B., Richter, B., Spahn, C. (2012). Physical and Mental Health of Different Types of Orchestra Musicians Compared to Other Professions. In: *Medical Problems of Performing Artists*, Volume 27, Number 1, 1 March 2012, pp. 9-14(6). <https://www.ingentaconnect.com/content/scimed/mppa/2012/00000027/00000001/art00003> [2020.10.10.]
- Wilson, F. (2016). *The Musician as Sportsman*. In: Interlude Press 2017/2. <https://interlude.hk/musician-sportsman/> [2021.11.11.]

Fiatalok kultúrafogyasztása gyermekkori tapasztalataik alapján

Kiss Julianna

Absztrakt

A szabadidő-kutatásokban gyakran választják azt a megközelítést, amelyben a megkérdezetteket típusokba osztják a szabadidő-eltöltésük formájára, minőségére vonatkozó preferenciáik alapján. A különbözőképpen megnevezett „profilok” hasonló jellemzőkkel rendelkeznek: megjelenik a kulturálisan passzívabbak, aktívabbak csoportja; a rekreációs szabadidőt előnyben részesítők, valamint a szabadidejüket kreatív, inspiratív módon eltöltők rétege is (Nagy, 2013; Vitányi, 2006). Bár a kultúrafogyasztás állandó eleme a szabadidő eltöltésének, s mint ilyen, a szabadidő-kutatások jól bejárat terepe, kevésbé kutatott kérdés azonban, hogy a gyermekkori tapasztalatok hogyan befolyásolják a kultúrához való viszonyt, felfedezhetőek-e összefüggések a két dimenzió között.

Felsőoktatásban tanuló fiatalok kultúrafogyasztását vizsgáltuk 2022. novembere és 2023 májusa között 321 magyar anyanyelvű hallgató megkérdezésével. Kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, milyen kapcsolat van a fiatal kultúrához való viszonya és gyermekkori tapasztalatai, otthonról hozott kultúra-képe között. Olyan kérdésekre kerestük a választ, mint: milyen kulturális tőkével rendelkeznek a megkérdezettek, illetve az milyen összefüggésben van jelenlegi kultúrafogyasztásukkal; milyen művészeti tevékenységekben vettek részt gyermekkorukban; van-e kapcsolat a gyermekkori művészetoktatásban való részvétel és a jelenlegi kultúrafogyasztás egyes formái között. Eredményeink számokkal támasztják alá, hogy a gyermekkori kultúrával való találkozások és a neveltetés döntően befolyásolják a későbbi művészetekhez való viszonyt.

Kulcsszavak: ifjúkori rendezvénylátogatás, kulturális tőke, gyermekkori extrakurrikuláris művészeti tevékenységek

Szakirodalom

Nagy, Á. (2013). Szabadidős tervek és tevékenységek. In L. Székely, Magyar Ifjúság 2012 (pp. 211-228). Budapest, Magyarország: Kutatópont.

Vitányi, I. (2006). A magyar kultúra esélyei. In: Csejtei, M., Falussy, B., Hunyadi, Zs. (szerk.), Kultúra, életmód, társadalom (pp. 104-112). Budapest: MTA Társadalomkutató Központ.

François Couperin billentyűs iskolájának tanulságai a mai zongoraoktatás számára

Lakatos Péter István

Absztrakt

Igen figyelemreméltó a mai zongora pedagógusok számára, hogy F. Couperin közel háromszáz évvel ezelőtt megjelent a „Csembalójáték művészete” (L’Art de Toucher la Clavecin) című művében mennyi olyan tanulságot, észrevételt és javaslatot olvashatunk, amely a mai, mindennapi zenepedagógiai munkánkban is hasznunkra lehet. A szerző a kezdők oktatás kapcsán részletesen ír tapasztalatairól, melyek, jóllehet egy egészen más mechanikájú hangszer (csembaló) kezdeti megszólaltatásának nehézségeivel kapcsolatosak, mégis több esetben hasznos megerősítéseket, útmutatásokat tartalmaznak a zongoratanításra alkalmazva is. Ugyanígy érdeklődésre tarthat számot a helyes testtartás, a megfelelő előadói magatartás kérdése is, amely ugyan már inkább kor- és hangszerfüggő, ugyanakkor a mögötte rejlő gondolkodásmód messzemenőig releváns lehet a számunkra is. Talán a legjelentősebb pedagógiai útmutatást a barokk díszítések gyakorlása és megvalósítása kapcsán találhatjuk meg ebben korában kiemelkedő jelentőségű, billentyűs zongorapedagógia műben. A szerző tanácsai a mai zongoratanításban, gyakorlásra való felkészítésben igen hasznosak és jól alkalmazhatóak.

Kulcsszavak: kezdők oktatása, barokk díszítések, előadó magatartás, testtartás

Szakirodalom

Couperin, F. (1974). L’Art de Toucher la Clavecin. The Art of Playing the Harpsichord. Halford, M. (ed.,trans.), Alfred Music (June 1, 1974) ISBN-10 : 0739007602

A zenetanulás megkezdésének motivációja a középiskolások, a középiskolát végzettek és a felnőttek körében

Lehotka Ildikó

Absztrakt

A zenetanulást Magyarországon döntő többségében alsó tagozatos korban kezdik a növendékek a zeneiskolákban (Szende, 2020). Azonban a 14 éves kor után kezdett zenetanulásnak számos előnye létezik, például az elméleti tudnivalókat hamarabb átlátja, gyorsabban halad a hangszer- vagy énektanulmányai során, kitartóbb lesz, hamarabb juthat sikerélményhez a növendék, hangszer tanuláskor a mozgáskoordináció is fejlődik. Jutras (2009) kutatása szerint a felnőtt korban zenét tanulók sokféle előnyt szereznek.

Kérdőíves vizsgálattal keressük egy vármegyei jogú város tanulói körében arra a választ, hogy mi készítette zenetanulásra azokat a növendékeket, akik a 8. osztály elvégzése után jelentkeznek a zeneiskolába. Nagy a valószínűsége annak, hogy ezek a növendékek nem lépnek zenei pályára, emellett a középiskolai vagy egyetemi tanulmányok, illetve a munkavégzés szűk (idő)keretet ad a tanuláshoz. Egyik célunk az, hogy megtudakoljuk, miért az általa választott hangszeren tanul a növendék, valamint a zenetanulás szándéka mögött milyen intrinzik motiváció szerepel. Az alsó tagozatosok körében leginkább a szülői ráhatás dominál a hangszer tanulás megkezdése mögött (Rózsa, 2007), azonban az általunk vizsgált korosztályoknál a szülő hatása ebben az esetben kevésbé, vagy egyáltalán nem érvényesül. Kérdőívünkben megkérdezzük a motiváció mellett növendék életkorát, a hangszer választásának okát, a hangszer tanulás időtartamát, a tanulás esetleges befejezése melletti döntés okait. Szintén megtudakoljuk, hogy az intézményszerű keretek között milyen gyakorisággal látogatta a kötelező tárgyakat (szolfézs, zeneirodalom, zenekar, kórus, kamarazene), hiszen az órák délután vagy késő délután zajlanak. Az utóbbi nyolc év növendékei töltötték ki az online kérdőívet, az elemzést SPSS segítségével végeztük. A szakirodalomban az intézményszerű keretek között történő, a 14. évüket betöltötték zenetanulása egyelőre kevésbé feldolgozott, ezért is kutatásra érdemes ez a terület.

Kulcsszavak: zenetanulás 14 éves kor fölött; a hangszer tanulás motivációja; hangszerválasztás

Szakirodalom

Rózsa, L. Sz. D. (2009). A zenei tehetség fejlődését és kibontakozását befolyásoló tényezők vizsgálata. Disszertáció. Kézirat. Debreceni Egyetem, 48. Utolsó letöltés: 2024. 02. 11. <https://www.parlando.hu/2015/2015-1/RozsaLaszloneSzaboDora.pdf>

Szende, O. (2000). A hangszer tanulás szándékának vizsgálata. Utolsó letöltés: 2024. 02. 11. <https://www.parlando.hu/HangszerTanulas200034.htm>

Jutras, P. (2009). Music Recreationally: The Benefits Of Adult Music Study. American Music Teacher, LIX. 2.

Nyilvános szereplés a zeneiskolában, a felkészítés folyamata és perspektívái

Márfi Rita

Absztrakt

Gyakorló zenepedagógusként, a pályám kezdete óta, különös figyelmet fordítok a nyilvános szerepléshez elengedhetetlen stabil mentális háttér megteremtésére. Míg a sportban arra specializálódott pszichológusok foglalkoznak a versenyzőkkel, a zenetanulásban nincs kifejezetten a zenei versenyek lelki-pszichés háttérét segítő szakember (Márfi 2024). Előadásomban bemutatom a koncerthelyzet külső és belső változóit, illetve azokat a technikákat, amelyekkel hatékonyá tehető a közös munka.

Az, hogy ki milyen minőségben képes vizsgaszituációban teljesíteni, függ a stresszel való megküzdőképesség egyéni színvonalától és a kialakult módszereitől. A kérdés az, hogy a kognitív aspektus mellett a vizsgaszituációban tapasztalt érzelmek kontrollálásának képessége lehet-e a zenei tehetség egyik komponense?

Howard Gardner (1983) többszörös intelligencia elméletének egyik faktora az emocionális szabályozás. Ez alapján velünk született képesség, hogy a stresszhelyzetre miként reagálunk. Azonban Stanislas Dehaene (2022) hangsúlyozza: a legújabb kutatások arra világítanak rá, hogy az emberi agy és az emberi intelligencia nagy plaszticitást mutat, a tapasztalatok és a társas környezet hatására egész életen át képes intenzíven fejlődni.

Egy, viszonylag új koncepció szerint személyes erőforrások egész sora felel azért, hogyan kezeljük a kihívásokat, miként tudjuk a negatív hatásokat konstruktív erőforrássá formálni. Ez a pszichológiai immunkompetencia. Előadásomban bemutatom a Pszichológiai Immunkompetencia Kérdőív 16 képességterületét, melyet Oláh Attila és kutatócsoportja dolgozott ki, 1996-ban. A kérdőív gyermek változatával Bredács Alice (2012) művészetet tanulókat, köztük zenét tanuló kamaszkorúakat vizsgált. A stresszel való megküzdőképességet a rezilienciával összefüggésben is szokás vizsgálni (Bredács és Takács 2020). Ekkor a megküzdés egy-egy nehéz élethelyzetben valósul meg.

Előadásomban szemléltetem a lámpaláz okait és a stresszhelyzet által kiváltott fiziológiai reakciókat, valamint a reziliencia – a nehéz élethelyzetekhez való alkalmazkodás, azok utáni rugalmas megújulás képességének – jelentőségét, a felkészülés folyamatában. Gyakorlati példákkal illusztrálom azokat a technikákat, melyek segítségével erősíthető a növendék mentális bázisa, ezzel biztosítva az érzelmi kontrollját vizsgaszituációban.

Kulcsszavak: alapfokú zeneoktatás, koncerthelyzet, pszichológiai immunitás, reziliencia

Szakirodalom

Bredács, A., Takács, K. (2020). A stresszel való megküzdőképesség fejlesztése az iskolában a reziliencia és a pszichológiai immunitás eszközeivel. *Iskolakultúra*, 30(3). 62-84. <http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/33037/32573> (2024.01.02.)

Bredács, A. (2012). A zene, tánc, színművészet, képző- és iparművészet területein képzésben részesülő 14-16 éves tehetséges tanulók csoportjaira jellemző tulajdonságok vizsgálata pszichometriai és pedagógiai eszközökkel. Doktori disszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest. https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/45034/Kd_12355.pdf (2024.01.02.)

Dehaene, S. (2022). A rugalmas agy – Miért tanulunk hatékonyabban, mint a gépek? Typotex Kiadó, Budapest.

Gardner, H. (2006). Multiple intelligences. New horizons, Basic Books, New York.

Oláh, A. (1999). A tökéletes élmény megteremtését serkentő személyiségtényezők serdülőkorban. Iskolakultúra, 9(6-7).15-27.

<https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/19076/18866> (2024.01.02.)

Márfi, R. (2024). Nyilvános szereplés a zeneiskolában, a felkészítés folyamata és perspektívái. Parlando, 2. sz. - kiadás alatt

“Melódia és teória”

Kísérlet a tengelyrendszer elméletének induktív megközelítésére

Nikodém Géza

Absztrakt

„A tanár ült a zongoránál, nagyon magyarázott valamit, én meg gondolkodtam valami teljesen máson.” – mondta egy kedves és minden szempontból nagyon tehetséges tanítványom valamikor az új évezred hajnalán, amikor arról kérdeztem, hogy miként zajlottak egyik korábbi iskolájában azok az órák, amelyeken különféle zeneelméleti fogalmakat kellett elsajátítaniuk. Az emlékezetes mondat elhangzása óta sok víz lefolyt már nem csak a vén Dunán de még a folyása irányát tekintve időnként hezitáló Hortobágyon is és sokat gondolkodtam azon, hogy miként lehetne egy-egy elméleti jellegű tananyagot oly módon megtanítani pl. a középfokon és a felsőoktatásban tanuló muzsikuszjelölteknek, ahogyan pl. a zenei készségfejlesztést a kezdetek kezdetén végezzük, tehát elsődlegesen nem az elméleti kategóriák, hanem az aktív zenélés felől megközelítve.

A csodaszert sajnos nem találtam fel, de néhány próbálkozáson azért túl vagyok és ezek között akadt olyan is, amelyik többszöri alkalmazás során is működőképesnek bizonyult. Az ilyesfajta tevékenységek során nem az elméleti kategóriák meghatározásával kezdtem az éppen aktuális anyag rész tanítását, hanem egy folyamatosan instruált és ilyen módon továbbfejlesztett, végeredményképpen egy konkrét zeneirodalmi idézethez elvezető énekes gyakorlatsorral, amelynek során lépésről-lépésre tisztáztuk a megszólaltatott jelenségekhez tartozó elméleti tudnivalókat.

Előadásomban egy olyan témakör kapcsán szeretném bemutatni egyik kísérletemet, amely a címben is említett tengelyrendszer fogalmát megalkotó Lendvai Ernő révén számtalan módon kötődik az egykoron általa vezetett „Győri Konzi” hagyományihoz, amely intézmény nem csak a munkahelyem, de a szakmai otthonom és az egyik Alma Materem is egyben.

Kulcsszavak: induktív pedagógia, tonális és reális szekvenciák, zeneelméleti fogalmak és gyakorlati zenélés

Szakirodalom

Bárdos, L. (1976). Liszt Ferenc a jövő zenésze. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Jól állunk?

Pilot kutatás vonós tanárok körében

Pető Áron András

Absztrakt

A hazai kutatások kevésbé vizsgált területe a pályán lévő vonós tanárok vizsgálata. Jelen kutatásunk Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés vármegye alapfokú művészeti iskoláiban vizsgálta a klasszikus és népi vonós tanárok pályaszocializációját, pályakezdési nehézségeit és identitásmeghatározását. Az életpálya során az egyén különböző szerepekkel azonosul, ennek fényében a pályaszocializáció önmeghatározás és elköteleződés, amely folyamat az egyén egész életén át tart (Ritoók, 1992; Super, 1992; Páskuné 2015). Ahhoz, hogy szerepeinkkel azonosulni tudjunk, identitásunk meghatározása elengedhetetlen (Day et al. 2006). Aki valódi identitással rendelkezik, mérlegelte saját kvalitását és a pálya elvárásait, így hozva érett pályaválasztási döntést (Marcia, 1992).

A különböző pályamodellek a pedagógus munkájának más-más területére helyezik a hangsúlyt (Orgoványi-Gajdos, 2015; Bolam, 1987; Berliner, 1988; Burke et al. 1987; Day et al. 2006), ezek kombinációja lehetőséget adhat a magyar vonós tanárok szubjektív életpályájának kutatásához. Kutatásunk során Burke et al (1987) és Sikes et al. (1985) modelljének kombinációját alkalmaztuk a vizsgált területen dolgozó vonós tanárok pályaképének feltérképezéséhez.

Szabó és munkatársai (2023) kutatása alapján láthattuk, hogy a bolognai képzés előtt diplomát szerzett zenetanárok elsősorban aktív művészi pályát képzeltek maguknak, a tanítás nem szerepelt fő profilként pályaképükben, viszont a bolognai rendszerben résztvevő hallgatók tudatosabb pályaválasztást mutattak.

Kutatásunk a Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés vármegyei klasszikus és népi vonóstanárok pályaválasztására, szubjektív életpályaértékelésére, pályaszocializációjára és pályakezdésére, valamint tanári identitásának meghatározására irányult. Eredményeink támogatják a mai zenetanár képzést, különösen a vonósok tanárképzését, felhívja a figyelmet a zenetanárok pályaválasztásra gyakorolt szerepének fontosságára, valamint támogatja azoknak az intézményeknek munkáját, akik pályakezdő tanárokat foglalkoztatnak.

Kulcsszavak: pályaszocializáció, pedagógus pálya, vonós tanárok

Szakirodalom

Berliner, D. C. (1988). The Development of Expertise in Pedagogy. American Association of College for Teacher Education. Washington DC.

Bolam, R. (1990). Recent developments in England and Wales. In: Joyce, B. (ed): Changing School Culture through Staff Development. Yearbook of the ASCD. ASCD. Alexandria VA. 147-167.

Burke, P. J., Christensen, J. C., Fessler, R., McDonell, J. H., Rice, J. R. (1987). The Teacher Career Cycle: Model Development and Research Report. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. Washington.

Day, C., Stobart, G., Sammons, P., Kington, A., Gu, Q., Smees, R., Mujtaba, T. (2006). Variations in the Work, Lives of Teachers: Realtive and Realtional Effectiveness. Teachers and Teaching: Theory and Practice, 12(2).

- Marcia, J. E. (1992). Az én-identitás állapotainak fejlődése és érvényessége. In: Ritoók & Gillemontné (szerk.): Pályaléktan. Tankönyvkiadó, Budapest. 116-133.
- Orgoványi-Gajdos, J. (2019). A pedagóguspálya tagolása, a pedagógusok szakmai életútgörbéje. In: Virág, I., Ugrai, J. (szerk.): Az Eszterházy Károly Egyetem tudományos közleményei. Új sorozat 42. köt. Tanulmányok a neveléstudomány köréből= Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Paedagogica, 101-110.
- Páskuné, K. J. (2015). A pályorientáció pszichológiai alapjai. Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Ritoók P. (1992). Ifjúkori identitás a pályaszocializációval összefüggésben In: Ritoók & Gillemontné (szerk.): Pályaléktan. Tankönyvkiadó, Budapest. 48-68.
- Super, D. E. (1992). Önmegvalósítás munkában és szabadidőben In: Ritoók & Gillemontné (szerk.): Pályaléktan. Tankönyvkiadó, Budapest. 69-84.
- Szabó, N., Földi, F., Józsa, K. (2023). A zenetanárrá válás motivációs összetevői. Iskolakultúra, 33(8), 36-51.

Általános helyzetkép a magyarországi szakgimnazisták intézményválasztásáról és főtárgytanárról

Pető Áron András, Józsa Gabriella

Absztrakt

A magyarországi zeneművészeti szakgimnáziumok helyzetéről kevés irodalom áll rendelkezésünkre, és az adatokhoz való nehéz hozzáférés bonyolítja kutatásunkat (Váradi és Héjja, 2023). Mivel a zeneművészeti szakgimnáziumok az alapfokú és a felsőfokú zenészképzés között helyezkednek el, pályaszocializációs szempontból megkerülhetetlen vizsgálati terület (Eckhardt, 2009).

Kutatásunk során a teljes 9. és 12. évfolyamot szeretnénk elérni a vizsgált intézménytípusban, de a nem kötelező válaszadás miatt ez nem valósulhatott meg. Kutatásunk fókuszában az említett évfolyamos diákok szubjektív és objektív anyagi helyzete, pályaválasztási preferenciái és főtárgytanár képe volt. Eredményeink összhangban vannak a témánkhoz szorosan kapcsolódó szakirodalommal (Eckhardt, 2009; Héjja, 2016; Héjja, 2018; Pető, 2022; Váradi és Héjja, 2023), és azt mutatják, hogy a zenész identitás erős a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákoknál, és az intézmény kiválasztását befolyásolja annak légköre, valamint a főtárgytanár személye. Utóbbinál hangsúlyosan jelennek meg a szakmai és emberi értékek befolyásoló ereje, és a közös munka során a diákok rálátnak a tanári pálya nehézségeire, így megfontolt pályaválasztást várhatunk tőlük.

Kulcsszavak: zeneművészeti szakgimnázium, intézményválasztási preferencia, főtárgytanár, elvárások

Szakirodalom

Eckhardt, G. (2009). A középfokú zenész-szakképzés, a zeneművészeti szakközépiskolák helyzete az elmúlt 20 évben. In: Zeneoktatásunk. Polifónia különszám. Magyar Zenei Tanács, Budapest. 57-97.

Héjja, B. E. (2016). Az alapfokú és a középfokú zeneoktatás helyzete Magyarországon. *Parlando*, 2.

Héjja, B. E. (2018). A zeneművészeti szakgimnazista tanulók iskolaválasztási motivációi. *Iskolakultúra* (1-2).

Pető, Á. A. (2022). Zenetanárokkal szembeni elvárások az alap- és középfokú Gordonkaoktatásban. *Parlando*, 4.

Váradi, J., Héjja, B. E. (2023). A középfokú zenei oktatás jellemzői, betekintés a zenei szakgimnáziumok adataiba. *Parlando*, 4.

Gimnazisták ének-zeneórákhoz fűződő attitűdjének vizsgálata

Pintér Tünde Kornélia

Absztrakt

Gimnáziumi tanárként számtalanszor tapasztalok zenei tudást érintő hiányosságokat és különbségeket a tanulók körében. A tanulók szóbeli visszajelzései, miszerint az általános iskolai énekórákon kevésbé volt jellemző az éneklés, szélsőségesebb esetekben az óra helyett más tantárgyat tanítottak, arra sarkalt, hogy felmérjem a tanulók milyen attitűdökkel kezdik a gimnáziumi éveiket.

Kutatásom célja, hogy feltárjam a tanulók milyen attitűdökkel kezdik a középiskolai tanulmányaikat. A vizsgálatban (N=299) 4 és 6 évfolyamos gimnáziumi osztályba járó tanulók vettek részt. A kérdőíves felmérés 5 fő témakört érintett: (1) tantárgyi attitűdvizsgálat, (2) általános iskolai énektanárok száma és alakulása, (3) az általános iskolai énekórák tevékenységei, (4) a tanulók zenei önmegítélésének felmérése, valamint (5) az énekórákhoz fűződő tanulói javaslatok feltárása.

A tanulók többsége a matematikát, az idegen nyelvet és a történelmet szerette a legjobban, míg a hon- és népismeretet és a technikát kedvelték a legkevésbé. A tantárgyak rendszerében az ének-zene - 5-fokú Likert-skálán mérve - a lista hátsó részében kapott helyett (átlag=3,13). Ezen túlmenően az eredmények azt igazolták, hogy az alsó tagozaton a diákoknak átlagosan két tanárunk volt, akikkel sokat énekeltek, az órákat a ritmikai készségfejlesztő feladatok, a szolmizálás és a zenehallgatás jellemezték. Ezzel szemben a felső tagozaton már gyakrabban változott az énektanár személye a tanulók elmondása alapján. A tevékenységek tekintetében fokozottan kevesebb arányban volt jellemző a közös éneklés az alsó tagozathoz képest ($t(290)=5,79$; $p<0,01$). Mindemellett az eredmények rámutattak arra, hogy azok a tanulók, akik fokozott ellenszenvet éreztek az énekórák iránt, sok esetben alacsony zenei önmegítéléssel rendelkeztek, ugyanakkor az órák túlnyomó részében könnyűzene tanulásával foglalkoznának.

Kulcsszavak: ének-zene, attitűd, tantárgy, zenei preferencia, énekórai tevékenységek, önmegítélés

Szakirodalom

Austin, J. R. (1990). The Relationship of Music Self-Esteem to Degree of Participation in School and Out-of-School. *Contributions to Music Education*, 17, 20–31.

Csíkos, Cs. (2012). Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálata a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. [What is your favourite school subject? Examination of attitudes toward school subject with open-ended questions method]. *Iskolakultúra*, 12 (1), 3–13.

Dohány, G. (2009). Zenei élmény az énekórán? [Music enjoyment in class music lesson.] *Iskolakultúra Online*, 3, 70–79.

Janurik, M. (2008). Betöltik-e szerepüket az ének-zeneórák a mai oktatásban? *Iskolakultúra*, 18(9-10), 107–117.

L. Nagy, K. (2002). Az ének-zene tantárgy helyzete és fejlesztési feladatai. [The state and development tasks of school music] *Új Pedagógiai Szemle*, 52 (11), 73–83.

Pintér, T. (2018). A zenei nevelés megítélése általános iskolás tanulók körében. [The judgment of music education among primary school students]. In: Váradi, J., Szűcs, T. (Eds.) *A zenepedagógia múltja, jelene és jövője*. 205–219. Debrecen, Hungary: Debreceni Egyetemi Kiadó.

Pintér, T. K. (2020). A zeneoktatásunk kihívásai és nehézségei általános iskolai és gimnáziumi énektanárok nézetei alapján. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 8(2), 74-109. doi: 10.31074/gyntf.2020.2.74.109

Pintér, T. K. (2021). *A zenei nevelés társadalmi megítélése Magyarországon*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Pintér, T. K., Csíkos, Cs. (2019). What makes a good music lesson? Primary and secondary school students' perspectives in Kodály's country. *The Changing Face of Music and Art Education*, 11, 29-43.

Pintér, T. K., Csíkos, Cs. (2020). Tanulók, szülők és tanárok perspektívái az iskolai zenei nevelés céljáról és feladatáról. *Iskolakultúra*. 30(7), 3-25. doi: 10.14232/ISKKULT.2020.7.3

"Ének-zene - Tanultam - tanítom"

Szaktanárszertani fórumsorozat a Nyíregyházi Egyetem Zenei Intézetében

Pintér-Keresztes Ildikó

Absztrakt

A Nyíregyházi Egyetem Zenei Intézetében 2018-ban először megrendezett, majd évente meghirdetett szaktanárszertani fórum abból az oktatói elgondolásból született, hogy legyen egy, az egyetemi képzést és a pedagógusi gyakorlatot egymáshoz közelítő kötetlen rendezvény elsősorban az ének-zene tanárszakos hallgatók, másodsorban az oktatóik számára. Habár a tanárszakos hallgatók képzésében megjelennek az ének-zene szaktanárszertani kurzusok, az iskolai tanítási gyakorlat és az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat, a tapasztalatok mégis azt mutatják, hogy mindezek mellett szükség van a mindennapi iskolai és tanári életből vett példákra épülő felkészítésre is. A rendezvényeken részt vesz az összes ének-zene tanárszakos hallgató, az első évestől a végzősig.

A hallgatók pedagógussá válásának számos fontos összetevője van. Az ének-zene tárgyra szűkítve a kört többek között idesorolható a szaktárgyi tudás megszerzése, a tudás átadásának képessége különböző korosztályú tanulók számára, a tanórai kommunikáció, az alkalmazkodóképesség egy-egy adott pedagógiai szituációhoz, osztályhoz, tananyaghoz. A hallgatók egyidejűleg tanulói és tanári szerepben is formálódnak, fejlődnek. Tanulóként feladatuk az ének-zene tankönyvek tananyagának és a szaktanárszertani fogásoknak az elsajátítása, tanárként pedig a megszerzett tudásanyag továbbadása a megfelelő módszer alkalmazásával. Kiemelt szerepet kap a képzésük során óratervezet-részletek készítése és mikrotanítások megtartása.

Az „Ének-Zene – Tanultam – Tanítom” fórum az említett területek kiegészítése, több oldalról való támogatása érdekében született. Mindazok a kérdések, témák feldolgozásra kerültek és kerülnek, melyekre az egyetemi kurzusok alkalmával nem nyílhat lehetőség. Jelen előadás fókuszában az elmúlt évek rendezvényeinek témái és tapasztalatai állnak.

Kulcsszavak: ének-zene, tanárképzés, szaktanárszertan

Szaktanárszertan

Ádám, J. (1944). Módszeres énektanítás a relatív szolmizáció alapján. Turul Kiadás, Budapest.

Kodály, Z. (1964). Visszatekintés – Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok I. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest.

Kodály, Z., Kerényi, Gy. (1943). Iskolai énekgyűjtemény I. Országos Köznevelési Tanács, Budapest.

Kodály, Z., Kerényi, Gy. (1944). Iskolai énekgyűjtemény II. Országos Köznevelési Tanács, Budapest.

Osvay K. (2007). Az ének-zene tanítás módszertana. Krúdy Könyvkiadó, Nyíregyháza. A hatályos Nemzeti alaptanterv alapján íródott kerettanterveket alapul vevő, aktuális általános iskolai (általános és emelt szintű) és középiskolai ének-zene tankönyvek

„Érdekeinknek megfelelően”: Magyar kormánysszervek szerepe a Nemzetközi Kodály Társaság megalapításában

Polyák Zsuzsanna

Absztrakt

A budapesti székhelyű Nemzetközi Kodály Társaság (International Kodály Society/IKS) 1975. augusztus 11-én alakult Kecskeméten, azzal a céllal, hogy a Kodály Zoltán szellemi örökségének ápolása iránt elkötelezett zenészek, zenepedagógusok nemzetközi szervezete legyen. Megalapítását közel négyéves előkészítő munka előzte meg, amelyben külföldi és magyar szakemberek mellett szerepet játszottak hazai politikai intézmények is.

Az előadás levéltári források alapján, a Kulturális Kapcsolatok Intézete szemszögéből mutatja be a Társaság létrehozásának folyamatát, amely a korabeli magyar kormánysszervek eljárás módjának is esettanulmányát adja.

A Kulturális Kapcsolatok Intézete az államközi kulturális kapcsolattartás és propaganda központi intézménye volt a szocialista érában. A Kodály-pedagógia nemzetközi térhódítása első évtizedeiben intézte a Magyarországra érkező külföldi zenepedagógusok és más érdeklődők programját, tartotta a kapcsolatot a külföldi Kodály-szervezetekkel. Közvetlenül részt vett a Nemzetközi Kodály Társaság életre hívásában és működésének kezdeti támogatásában. Érvélese alapján a Kodályról elnevezett zenepedagógiai módszer nemzetközi kulturális propagandaeszköz, amely csak a szocialista kultúrpolitikával válhatott a zenei műveltség fejlesztésének és az egyéniség nevelésének pedagógiai eszközévé. Ennek megfelelően a leendő Társaságra szintén propagandaeszközként tekintett és kiállt a létrehozásáért, de igyekezett „érdekeiknek megfelelő” eredményeket elérni mind a Társaság alapszabálya, működése, vezetőségének megválasztása kapcsán, amellyel több konfliktust okozott a szakmai közösségen belül. Tartós politikai-ideológiai irányítást azonban nem tudott szerezni, viszont elősegítette a máig aktív Nemzetközi Kodály Társaság magyarországi székhelyű megalakítását.

Kulcsszavak: zenepedagógia-történet, Kodály-koncepció, Nemzetközi Kodály Társaság, kultúrpolitika, Kádár-korszak

Szakirodalom

Eőssze, L. (2015). *Intermezzo: Élet- és korrajzféle*. MMA, Budapest.

Hein, M. A. (1992). *The Legacy of Zoltán Kodály: An Oral History Perspective*. International Kodály Society, Budapest.

Jaccard, J. L. (2016). *Dallamok és disszonanciák: A zene nagykövete Szőnyi Erzsébet*. Nap Kiadó, Budapest.

László, Sz. (2022). „Az új kalandozások kora»: A Kulturális Kapcsolatok Intézetének működése az 1960–70-es években”. In: Lengvári, I. (szerk.): *Felsőoktatási intézményeink külkapcsolatai a 20. században: A 2020. november 12-én tartott konferencia előadásai, Egyetem és társadalom*, szerkesztette. PTE Egyetemi Levéltár, Pécs. 63–85.

A zenetanulás motivációi nyomában – Interjú az alapfokú művészetoktatási intézményekben zenét tanuló felnőttekkel

Pótfi Melinda

Absztrakt

Tanulmányunkban a hazai és nemzetközi szakirodalom kutatási eredményeire alapozva a felnőttkori zenetanulás sajátosságaival foglalkozunk. Kutatásunk újszerűségét az adja, hogy egy kevésbé vizsgált mintán és annak egy speciális tevékenységén keresztül végzünk motivációkutatást. Célcsoportunkba tartoznak egyrészt azon felnőtt korú tanulók, akik 18. életévük betöltése után, azaz felnőttkorukban fogtak bele a zenei képzésbe, illetve azok is, akik már gyermekkorukban elkezdték a zenetanulást, de a 18. életévük betöltése után is folytatják ezt a tevékenységet. Dolgozatunkban jelenlegi pilot kutatásunk eredményeit mutatjuk be, melyet kvalitatív mérőeszközzel készítettünk alapfokú művészetoktatási intézményekben zenei képzésben résztvevő felnőtt tanulókkal. A kutatás egyik célja volt felmérni, hogy milyen impulzusok, illetve milyen élmények vezettek ahhoz, hogy zenei tanulmányokba kezdjen vagy, hogy folytassa azt gyermekkorától kezdve a kutatásban résztvevő. Emellett kíváncsiak voltunk arra is, hogy melyek a legemlékezetesebb és/vagy legtanulságosabb emlékei/tapasztalatai az interjúalanyoknak, vagy éppenséggel milyen akadályokkal, kihívásokkal kell szembenéznie tanulmányai során. Kitérünk a főtárgytanár és a képző intézmény választásának befolyásoló tényezőire, a résztvevő szociális hátterére és életmódjára is, ezen belül a kultúrafogyasztási szokásaira továbbá a szabadidejének eltöltésének mikéntjére igyekeztünk fényt deríteni. Feltételezéseink alapján az intrinzik, azaz belső motívumok fognak dominálni a felnőttkorú zenei képzésben résztvevők motivációi hátterében. Emellett feltételezzük, hogy meghatározó szerepet tölt be a főtárgytanárral való kapcsolat, illetve a főtárgytanár személye a zenei tanulmányok folytatásában, illetve a képző intézmény kiválasztásában.

Kulcsszavak: felnőttek a zeneoktatásban, zenei nevelés, motiváció, szabadidő hasznos eltöltése

Mapping the patterns of cultural consumption and leisure time use among music high school students

Pótfi Melinda, Kelemen Henrietta

Abstract

In 2022, the University of Debrecen's Art Pedagogy Research Group investigated the situation of music high schools, the motivations of high school students' musical engagement and the determinants of their career choice. The student survey focused on music high schools in the capital and in rural areas, with 306 responses from 19 institutions. In this study, our curiosity as researchers was directed towards exploring the patterns of cultural consumption and the music high school students use of leisure time. The novelty of the research lies in the analysis of the cultural consumption patterns of a less researched specific target group. Our objectives include comparing two grades (9th and 12th grade), students starting and finishing high school. Questions were asked about the amount of free time they have during the week after completing compulsory school activities and practising, how much time they have to relax and have fun at the weekend, and the frequency of attending different leisure arts activities. These questions were analysed with different background variables to see the relationships. There was a significant result between the two grades and the amount of free time left on weekdays, with the 12th grade students having less free time. The result obtained for gender is in line with the literature (Bucknavage and Worrell, 2005; Feldman and Matjasko, 2005; Martinez and Valiente, 2020; Mello and Worrell, 2005; Passmore and French, 2001), which shows that girls have less free time due to more extracurricular activities (Codina and Pestana, 2019). Other interesting correlations were found when examining cultural consumption patterns, whereby theatre attendance was more regular among 9th grade boys who reported having 3-4 hours of free time on weekends, while the same was more common among 12th grade girls who reported having 3-4 hours of free time on weekdays. There was also a strikingly significant finding when examining attendance at classical music concerts, with both girls and boys in 9th grade showing that those with less than 1 or 1-2 hours of free time on weekends never attend this cultural event or only attend once a year.

Keywords: cultural consumption habits, leisure activities, useful leisure time activities

References

- Bucknavage, L. B., Worrell, F. C. (2005). Academically talented students' participation in extracurricular activities. *Journal of Secondary Gifted Education*, 16(2/3), 74-86.
- Codina, N., Pestana, J. V. (2019). Time Matters Differently in Leisure Experience for Men and Women: Leisure Dedication and Time Perspective. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(14), doi: 10.3390/ijerph16142513.
- Feldman, A. F., Matjasko, J. L. (2005). The role of schoolbased extracurricular activities in adolescent development: A comprehensive review and future directions. *Review of Educational Research*, 75(2), 159-210.

Martínez, V. M., Valiente, B. C. (2020). Extracurricular Activities and Academic Performance: Differences by Gender and Public and Charter School. *MLS Educational Research*, 4(1), 73-89. doi: 10.29314/mlser.v4i1.286

Mello, Z. R., Worrell, F. C. (2008). Gender Variation in Extracurricular Activity Participation and Perceived Life Chances in Trinidad and Tobago Adolescents. *Psyche* 17(2), 91-102.

Passmore, A., French, D. (2001). Development and administration of a measure to assess adolescents' participation in leisure activities. *Adolescence*, 36(141), 67-75.

Sajátos nevelési igényű, és beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók az alapfokú zeneoktatásban

Pozsár Andrea

Absztrakt

A magyar zeneoktatás koncepciója, gyakorlata elsősorban a többségi tanulók számára hatékony. Egyre több azonban az olyan fiatalok száma, akik az atipikus fejlődésű tanulók körébe tartoznak. Az ő zeneoktatásukkal kapcsolatban nem tapasztalható olyan sajátos metodika, koncepció, amely a zene jól ismert pozitív hatásait felerősítve speciálisan az ő részükre jelenthet fontos terápiát, és általánosan alkalmazható. A kutatás célja a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók zenetanulásával kapcsolatos nemzetközi, és hazai tapasztalatok feltérképezése, az alkalmazott módszerek összegyűjtése, illetve annak megvizsgálása, hogy ezek a módszerek mennyire elterjedtek a hazai alapfokú művészetoktatási intézményekben. Jelen kutatásunk az ország több régiójára terjed ki, ugyanis sem szociológiai, sem intézményi szempontból nem homogén a rendszer, amely jelentősen befolyásolja a kutatás eredményeit és azok elméleti, valamint empirikus megalapozottságát. A kutatás újszerűségét és relevanciáját az is adja, hogy az eddig feltérképezett szakirodalom alapján még nagyon kevés kutatás született ebben a témában Magyarországon, azonban a zenetanárok körében nagy érdeklődés mutatkozik iránta. Az előadás összefoglalja az eddig feltárt szakirodalomból levont következtetéseket, valamint a magyarországi alapfokú művészetoktatási intézményekben, illetve zeneiskolákban lezajlott felméréseket, valamint bemutatja a tervezett jövőbeni saját kutatás fontosságát, célját, kérdéseit, területi lehatárolását. Bemutatja a 2023. október 20. és november 4. között lezajlott kvalitatív kutatás előfeltevéseit, célcsoportját, valamint ismerteti a módszertanát, menetét, eredményeit, és az ezekből levont következtetéseket összegzi.

Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, zeneterápia, zenepedagógia

Szakirodalom

Andorka, P. (2013). Az Orff-koncepció bemutatása. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, zeneművész-tanári MA szakdolgozat, 6.

Bakos, A. (2014). Zenetanulás színesen-a színes kotta módszer magyar nyelvű kiadványai. Parlando, 3.

Bidou, A. (2021). A szemléletváltás szükségessége az alapfokú művészetoktatásban, különösen a klasszikus zongora tanításában. Parlando 6., 5-8, 34-35.

Daragó, R. L. (2016). Az improvizáció szerepe és gyakorlata az alternatív zenepedagógiai koncepciókban. Parlando 1.

Deszpot, G. (2009). Zenei átváltozás. Parlando, 6.

Fabényi, R. (2018). Japán vendégek a „Csalogányban”. Parlando 2.

Gyarmathy, É. (2017). Zene tanítása diszlexiás diákoknak. Inklúzió Európában a tudás és a technológia segítségével. INCLUTECH, Erasmus Program Kiadványa.

- Gyarmathy, É. (2009). Neurológiai háttérű teljesítményzavarok. In. (szerk.) Kiss Sz. Az iskolai beilleszkedés problémák felismerése, prevenciója és terápiája. Kolozsvári Egyetem. 45-56.
- Harmat, L. & Tardy, J. (2013). A gyógyító zene. Új Ember Kiadó.
- Homor, I. (2009). Tanulmány a zeneiskolák helyzetéről a rendszerváltozástól napjainkig Polifonia különszám, Argumentum Kiadó. 9.-56.
- Hudson, W. C. (1973). A physiologic language. Journal of Music Therapy 10(3), 137-140.
- Kodály, Z. (1947). Százéves terv. In. (szerk.) Bónis, F. Visszatekintés I. Zeneműkiadó Budapest. 207-209.
- Kodály, Z. (1961). Megjegyzések az új tantervhez. In. (szerk.) Bónis, F. Visszatekintés I. 328-333.
- Kodály, Z. TV-interjú https://www.youtube.com/watch?v=Cz_-AmIW5I0&ab_channel=gyolasz
- Kokas, K. (1967). Érdeklődés kialakulása ének-zenei tevékenység folyamatában. Magyar Pszichológiai Szemle, 1967/2. 187-194.
- Kokas, K. (1972). Képességfejlesztés zenei neveléssel. Zeneműkiadó, Budapest.
- Kollár, J. (2012). Zeneterápia és autizmus. Orvoslás és társadalom 22 (8-9), 544-549.
- Nemes, L. N. (2014). Az iskolai zeneoktatás válsága ZENEKAR 2014(2), 20-23.
- Malina, J. (2007). Zenével a zavarok ellen. Ponticulus Hungaricus XI (6).
- Mentesné, T. A. (2016). Az affektivitás–érzelmi ráhangolódás- bemutatása autista gyermekeknél a zeneterápia eszközeivel. Parlando, 3.
- Mentesné, T. A. (2017). A zeneterápia szakma bemutatása. Parlando <https://www.parlando.hu/2017/2017-6/Mentesne-Tauber-Anna-Zeneterapia.pdf>
- Nagy, M. (1968). Az Orff-féle hangszerek, és azok alkalmazásának tapasztalatai. Az Egri Tanárképző Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat, 6. kötet), 97-113.
- Pásztor, Zs. (2019). A zenei munkaképesség-gondozás lehetőségei a sajátos nevelési igényű növendékek tanításában. Parlando, 4.
- Pásztor, Zs. A zenei munkaképesség-gondozás eszközei a sajátos nevelési igényű gyermekek zeneiskolai oktatásában. Diasor <http://psalmusarts.hu/assets/sni-psalmus.pdf>
- Pozsár, A. (2020). Zene a különleges nevelési igényű gyermekek kezelésében. Saarbrücken, Németország, GlobeEdit.
- Provonost, W. (1961). The speech behavior and language comprehension of autistic children. Journal of Chronic Diseases 13, 228.
- Somogyi, Zs., Zajdó, K. (2022). A sajátos nevelési igényű tanulók oktatása a magyar zeneiskolákban - egy kérdőíves felmérés eredményei VII. Különleges Bánásmód Nemzetközi Interdiszciplináris Konferencia.
- Stevens, E., Clark, F. (1969). Music therapy in the treatment of autistic children. Journal of Music Therapy 4(4), 98-104.
- Surján, N. (2016). A zenei fejlesztés lehetőségei diszlexiás tanulók esetében. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 4(3), 16–29. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2016.3.16.29>
- Szűcs, T. (2017). A zenetanulás és hatásai egy debreceni vizsgálat alapján. Educatio 26 (3), 472–483 <https://doi.org/10.1556/2063.26.2017.3.14>.

Váradi, J. (2010). Hogyan neveljük értő közönséget a komolyzenének? (How to educate an audience to acquire a taste for classical music?) Ph.D. disszertáció, University of Jyväskylä, Faculty of Humanities, Jyväskylä 75, 118—120.

Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja: Oktatási Hivatal (oktatas.hu)

Központi Statisztika Hivatal/oktatási adatok:
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html>

Sajátos nevelési igényű gyermekek: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html

Miért járunk fúvószenekarba?

Fúvószenész-vélemények tartalomelemzése

Radócz J. Miklós

Absztrakt

A felnőttkori zenetanulás és a közösségi zenélés, valamint a fúvószenekari muzsikálás kapcsolata nemzetközi viszonylatban egyre gyakoribb kutatási területnek mondható, azonban hazai tekintetben még nem valósult meg olyan átfogó kutatás, amely ezt a kérdéskört vizsgálja. Jelen munkánkban éppen ezen hiányt igyekszünk pótolni. 2022 nyarán egy országos, kérdőíves kutatást indítottunk útjára, amelynek segítségével a hazai amatőr fúvószenészek lehetőségeit, az élethosszon át tartó zenetanulás és a fúvószenekarok kapcsolatát vizsgáltuk. Az alapvetően kvantitatív elemeket tartalmazó kérdőív végén nyílt kérdés formájában rákérdeztünk, hogy a kitöltő hogyan foglalná össze, miért jár ilyen fúvószenekarba. A kérdésre adott válaszokat (n=332) MAXQDA Analytics Pro kvalitatív adatelemző szoftver segítségével tartalomelemzés során kódoltuk és kvantifikáltuk. Az adatgenerálás során egy 1029 kódból álló kódrendszert állítottunk fel, a tartalmi egységek figyelembevételével fő- és alkódokra bontva azt. Az adatok értelmezését követően kirajzolódott, hogy a válaszadók számára a fúvószenekar legpozitívabb elemei magához a közösséghez tartoznak, amelyet a zenei és a szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó tényezők követnek.

Kulcsszavak: felnőttkori zenetanulás, fúvószenekar, közösségi zenélés, MAXQDA

Szakirodalom

- Coffman, D. Don (2002). Adult education. In: Colwell, Richard & Richardson, Carol: The new handbook of research on music teaching and learning. Oxford University Press, Oxford. 199-209.
- Jutras, P. (2011). The Benefits of New Horizons Band Participation as Self-Reported by Selected New Horizons Band Members. Bulletin of the Council for Research in Music Education, 49. 187. 65-84.
- Radócz, J. M. (2022). Munka, hivatás, életforma – Interjú a hazai fúvószenekarok karnagyaival. Kézirat. Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program. Debrecen.
- Veblen, K. K. (2007). The many ways of community music. International Journal of Community Music. 1(1), 5-21.
- Williamson, V. J., Bonshor, M. (2019). Wellbeing in Brass Bands: The Benefits and Challenges of Group Music Making. Frontiers in Psychology. 10:1176.

A Bányay-program és inkluzív nevelés az alapfokú művészeti iskolákban

Reikort Ildikó

Absztrakt

A művészeti területeket képviselő pedagógiai irányzatok fontossága a nehézséggel küzdő gyermekek oktatásában kiemelkedő szerepet töltenek be. A zeneoktatás célja is változóban van, ugyanis a sok éves hagyományra épülő tanítás a világ változásai miatt rugalmasságot követel mind a vezetőktől, mind a zenepedagógusoktól. Az új megközelítések nem csak a gyermekek tárgyi tudásához és személyiségük fejlődéséhez is igazodnak, hanem a szülők igényéhez is alkalmazkodik.

Mivel a művészetoktatás jelenlegi helyzete a hivatalos úton történő integrációt nem teszi lehetővé, így az inkluzív nevelés megvalósulása lehetséges. A zenepedagógia különösen érzékeny területté vált, mivel a zene köztudottan jótekonny hatással bír a különböző nehézséggel küzdő egyénekre. Ebből kifolyólag a zenetanárok egyre több SNI-, BTMN-taulót, és különleges bánásmódot igénylő gyermeket oktatnak úgy, hogy nem jogosultak segítő szakember támogatásra.

Egy országos méretű kutatás feltárja a zenetanárok tanítását érintő nehézségeket. Ennek eredményeképpen a Magyar Zenterápiás Egyesület egy innovatív, úgynevezett Bányay-programot hozott létre az állami fenntartású művészetoktatási intézmények zenetanárai számára, amely Bányay Zsuzsanna csellóművész nevét fémjelzi, és az ő szellemi nyomdokait követi. A mentorhálózat segítő szakemberei olyan zeneterapeuta kollégák, akik egyben zenetanár végzettséggel is rendelkeznek. A program ötletadója Reikort Ildikó, aki már régóta keresi a zeneterápia és zenepedagógia határterületeinek kapcsolódási pontjait. A Bányay-program jelenleg országos hálózatot átfedő rendszerben működik, amelyben zeneterapeuták végeznek szupportív tevékenységet. A program eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy a zenetanárok nagy része igényt tart a nehézségekkel küzdő tanulók tanításának megsegítésében.

A Bányay-program hiánypótlás is egyben, mivel a közoktatás részét képező művészetoktatási intézményekben, ezen belül a zeneoktatás tanárait is megillető segítő szakemberek munkáját váltja ki a Magyar Zenterápiás Egyesület innovatív kezdeményezése által.

Kulcsszavak: inklúzió, mentorhálózat, társadalmi innováció, zeneoktatás

Szakirodalom

Csányi, Y. (1993). Együttnevelés. Speciális igényű tanuló az iskolában. Budapest, OKI Iskolafejlesztési Alapítvány.

Csányi Y., Kereszty Zs. (2009). Inklúziós tanterv és útmutató a Magyarországi pedagógusképzés számára. Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest.

Forray, R. K., Varga, A. (2011). Inklúzió a felsőoktatásban. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pécs. Utolsó letöltés: 2022.12.28.
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/inkluzio_a_felsooktatásban/index.html

Halász, G. (2004). A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása. Európai politikák és hazai kihívások. Új Pedagógiai Szemle, 2. 28–38.

Juhász, J. (1989). Magyar Értelmező Kéziszótár I. kötet. Akadémia Kiadó, Budapest.

Kozma, T. (2016). A jövő iskolája projekt. Educatio. 2016(4). Budapest.

Központi Statisztikai Hivatal, Oktatási adatok, 2019/20.

MAGYAR KÖZLÖNY 8. szám. 3/2011. (I. 26.) NEFMI rendelet Az alapkü művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) MKM rendelet módosításáról. Budapest.

Mesterházi, Zs. (2002). Integrált nevelés a nemzetközi és a hazai oktatásrendszerben. Gyógypedagógiai Szemle, 1. Budapest.

Pap, G. (2017). Az integráció egy lehetséges formája a művészetoktatásban: Dramatikus zenei gyakorlatok. Iskolakultúra, 27(1–12).

Schiffer, Cs. (2008). Az inklúzió fogalmának értelmezései és azok ellentmondásai. In: Bánfaly Csaba (szerk.): Az integrációs cunami. ELTE BGGYFK, Budapest. 45-64.

Vidonyiné, S. R. (2010). A sajátos nevelési igényű tanulók integrált oktatására való érzékenyítéshez kapcsolódó pedagógiai módszerek támogatása. Nyugat-Magyarországi Egyetem. OM azonosító: 200 851. FAT szám: ALF-032. Felnőttképzési nyilvántartási szám: E-000959/2014.

Kognitív zenepedagógia: perspektívák és módszerek

Stachó László

Absztrakt

A zenei előadóművészet-pedagógia hétköznapi gyakorlatát jellemző módszertanok túlnyomó többsége – legyen szó tudatosan, vagy csupán implicit módon alkalmazott módszertanokról – jellemzően strukturális indíttatású: a hangzó végeredményre, annak struktúrájára összpontosít. E módszertanok pedagógiaiinstrukció-repertoárjai a zenei folyamat formai elemeinek (metrum, ritmus és finomidőzítések; dinamika; hangszín; artikuláció) megváltoztatását célozzák meg, s a strukturalista szemlélet az előadóművészet-pedagógiának legalább a 19. század óta töretlen hagyományában gyökerezik. Ezzel szemben a közelmúlt empirikus pszichológiai kutatásai – különösen egy számos tekintetben rokon területen, a sportpszichológiában – arra engednek következtetni, hogy az előadóművész kognitív és figyelmi működése alapvető jelentőséggel bír az előadás során, hiszen egy produkció minősége, kifejezőereje és egyedisége meghatározó mértékben függ attól, hogy az előadó mit érez, mire gondol és mire összpontosít az előadás során (például a zenei folyamat egyes pillanataiban a folyamat mely további pontjaira fókuszálja figyelmét). Ez a tény egy pedagógiailag igen jól kihasználható alternatív szemléletet láttat, melynek révén a pedagógus az előadóművész valós időben történő kognitív és figyelmi működésére (stratégiáira és folyamataira) összpontosítva instruál. Módszertanával a kívánt hangzó végeredményhez vezető kognitív, ill. figyelmi működést segíti elő, s ezzel az előadóművész, ill. -tanuló számára a strukturálisnál hatékonyabb, új zenei helyzetekre könnyen transzferálható tudást nyújt. Előadásomban a kognitív szemléletnek a zenei nevelésben valódi 21. századi perspektívát nyújtó zenepedagógiai lehetőségeit és új módszertani törekvéseit vázolom föl.

Kulcsszavak: tanítási stílusok, kognitív szemlélet, átérzés, zenei jelentés, figyelemirányítás

Szakirodalom

Gabrielsson A., Lindström E. (2010). The role of structure in the musical expression of emotions. In: Juslin P. N., Sloboda J. A. (Eds.), *Music and emotion: Theory and research* 367–400. New York, NY: Oxford University Press.

Persson R. S. (2001). The subjective world of the performer. In: Juslin P. N., Sloboda J. A. (Eds.), *Handbook of music and emotion*. 275–289. New York, NY: Oxford University Press.

Stachó, L. (2019). “Gradus ad Parnassum”: The Purgatory of Instrumental Technique. In: Thomas Gartmann, Daniel Allenbach (szerk.): *Rund um Beethoven. Interpretationsforschung heute* (Musikforschung der Hochschule der Künste Bern, Band 14). Schliengen: Argus, 505–520.

Stachó, L. (2019). A zenei képzelet analízise. *Magyar Művészet* 7 (1), 138–141.

Stachó, L. (2018). Mental virtuosity: A new theory of performers’ attentional processes and strategies. *Musicae Scientiae* 22 (4), 539–557.

Stachó, L. (2018). A zenei képesség és az előadóművészi kiválóság – Bevezetés a zenei előadóművészet pedagógiájába. In: Mihalicz Csilla (szerk.): *Ritmus és harmónia – Magyar Alapfokú Művészetpedagógiai Értéktár I.* Budapest: Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége (MZMSZ), 30–58.

Williams A. M., Ford P. R., Eccles D. W., Ward P. (2011). Perceptual-cognitive expertise in sport and its acquisition: Implications for applied cognitive psychology. *Applied Cognitive Psychology*, 25, 432–442.

Wimshurst Z. L. (2012). Visual skills in elite athletes (Doctoral dissertation). University of Surrey, Guildford, UK.

Hogyan tudjuk hatékonyan segíteni az otthoni zenetanulást a digitális technika segítségével?

Suki András

Absztrakt

A digitális zeneoktatás lehetőségei az utóbbi években főként a világjárvány hatására tömegesen előtérbe kerültek. A fiatalok számára már teljesen természetes, hogy IKT eszközöket használnak akár a zenetanulás során. Így egy rövid összefoglaló keretében próbálok bepillantást engedni részben a legújabb lehetőségekbe, amely hatékonyan segítheti a diákokat és a tanárokat egyaránt az otthoni zenetanulás folyamatát élvezetesebbé tenni a digitális technika segítségével. Ezek közé tartoznak a kottaolvasás önálló gyakorlására szolgáló applikációk, a különféle digitális tananyagok, az interaktív zongorakísérő vagy zenekar funkcióját otthoni gyakorlás során betöltő programok, valamint az interneten valós időben való kamarajáték eszközei. Továbbá bemutatok egy már elkészült oktatócsomagot, amelynek célja a szülők felkészítése gyermekeik online zeneoktatására.

Kulcsszavak: digitális zeneoktatás, otthoni zenetanulás, online oktatás, digitális tananyag.

Videotréningsel támogatott tanítás a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen

Szarka Emese

Absztrakt

2017-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a Magyar Videotrénings Egyesület (MVE) arra vállalkozott, hogy 11 a módszer iránt érdeklődő pedagógust (az egyetemi tanárképzésben oktatót, gyakorló iskolában gyakorlatvezető tanárt és módszertan-oktató tanárt) egy rövidített, egyéves kísérleti projekt keretében videotrénerré képezzen. A közös cél értelmében az iskolai videotrénings szemlélete és annak a pedagógusképzésben és a pályakezdő pedagógusok mentorálásában való gyakorlati alkalmazása állt a középpontban.

A kísérleti projekt tapasztalata a videotrénings képzés szempontjából azt mutatta, hogy az egyévre sűrített képzési idő rendkívül intenzív és megterhelő a pedagógusok számára. A 11 jelentkezőből 9-en maradtak bent a képzésben és csupán 3 fő jutott el a videotrénings vizsgáig. Ugyanakkor a „felhasználók” oldaláról a módszer szemlélete (az erősségekre fókuszálás, mikroelemzés, aktivizálás, visszajelzési technikák) beépült a résztvevők pedagógiai kultúrájába. Azt tapasztaltuk, hogy maga a videotrénings az egyszemélyes oktatásban és a zenei nevelés terén ugyanolyan jól alkalmazható, mint bármely más, nagylétszámú iskolai helyzetben.

2023-tól az egyéves MA képzésben résztvevők, 2024-ől pedig a zenei mentortanár képzésben résztvevők pályázati úton jelentkezhetnek videotréningsgel támogatott tanításra. A két év alatt eddig 5 hallgató kapott videotréningses támogatást a szakmai fejlődésében, többek között a záró tanításhoz vezető úton vagy már meglévő pedagógusi professziójához, legfőképpen pedig professzionális szerepbiztonságához (Sallai, 1994). Két fő esetben 7 hónappal későbbi utánkövetésükre is sor került.

Előadásomban csupán röviden térek ki a kísérleti projektekre, amely nélkül nem jöhetett volna létre a szakmai együttműködés és a videotréningsgel támogatott tanítás. Nagyobb részt filmjelenetekkel illusztrálok, hogy alig 6-8 hét alatt honnan hová jutottak el a hallgatók és hogyan élték meg ezt a típusú reflektív szakmai munkát. Meggyőződésem szerint David C. Berliner koncepciója nyomán (2005) a szakértő tanárrá váláshoz szükséges évek száma lerövidíthető, a pedagógus reflexiós készsége, mintafelismerése és adaptív reagálása a környezetében végbemenő helyzetekre intenzívebben fejleszthető lenne a videotréningsgel támogatott tanítással.

Kulcsszavak: tanárképzés, videotrénings, kísérleti projekt, professzionális szerepbiztonság

Szakirodalom

Berliner, D. C. (2005). Szakértő tanárok viselkedésének leírása és teljesítményeik dokumentálása. *Pedagógusképzés*, 3(32), 71–91.

Sallai, É. (1994). A pedagógus mesterség tartalma és tanulhatósága, különös tekintettel a pedagógusszemélyiség kialakulására. *Disszertáció, kézirat: ELTE Pedagógiai Doktori Iskola, Budapest.*

A zenei szakgimnazisták jövőtervei

Szűcs Tímea, Mike Ádám, Radóczy József Miklós

Absztrakt

Döntő jelentőségű a zenésszé válás folyamatában, hogy a tanulók zenészként gondolkodjanak magukról (Hargreaves – Marshall 2003). Előadásunkban a zeneművészeti szakgimnazisták körében készült kérdőíves felmérés nyílt kérdéseit elemeztük, amelyben kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogyan határozza meg a zene az életüket, illetve milyen elképzeléseik vannak a zenei pályafutásuk kapcsán. A kutatás során a MAXQDA Analytics Pro 2024 kvalitatív adatelemző szoftvert használtuk, és az elemzés során specifikus kódrendszereket alakítottunk ki a vizsgált kérdések kontextusában.

Megvizsgáltuk, hogy a kitöltők számára mit jelent a zene, illetve, hogyan látják magukat 10 év múlva. Megállapítottuk, hogy a zeneművészeti szakgimnáziumba járó tanulók életében a zene lehetőséget nyújt az érzelmeik kifejezésére, valamint segít a stresszlevezetésben. Emellett a zene segít megtalálni a belső békét, egyensúlyt és végig kíséri mindennapi tevékenységeiket. A jövőbeli tervekhez kötődő válaszokat három fő kategóriába rendeztük. A zenei pálya mellett elkötelezettek között elkülöníthetők azok, akik még tanulni fognak, tanári, és/vagy művészi pályára kívánnak lépni. Érdekes, hogy a nem zenei pályában gondolkodók nagy része is tervezi az aktív zenei tevékenységek folytatását. Korosztályi sajátosságnak tekinthető a „nem tudom” választ adók kiemelkedően magas aránya, akik még nem hoztak döntést hozni a jövőjükkel kapcsolatban. Megfigyelhető, hogy minden kategóriánál megjelent a külföldi tanulás és munka terve, összességében a kitöltők 10%-nál.

Kulcsszavak: zeneművészeti szakgimnázium, jövőkép, zenei tanulmányok

Szakirodalom

Hargreaves, D. J., Marshall, N. A. (2003). Developing Identities in Music Education. Music Education Research, .5(3), 263-273.

Zenetanulás a megoldás?

Szűcs Tímea

Absztrakt

Hazai és nemzetközi kutatásokban egyaránt jelentős szerepet kapnak a hátrányos helyzetű tanulók helyzetével és segítésével foglalkozó tanulmányok. Kutatásomban olyan programok vizsgálatával foglalkozom, ahol a zenetanulás jelenti azt a motiváló tevékenységet, amely révén speciális kapcsolat alakulhat ki a gyermekek, a pedagógusok és az iskola között. Számos tanulmány erősíti meg a zenetanulás transzferhatásait mind nemzetközi, mind hazai területen, amely fontos szerepet jelenthet a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésében, tanulmányi- és nem tanulmányi sikereikben.

Előadásomban a Máltai Szimfónia Programra koncentrálok, amely mind nemzetközi, mind hazai szinten sikeresen foglalkozik a hátrányos helyzetű gyermekekkel. Több országban találkozunk a venezuelai El Sistema programmal, pl.: Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Kolumbia, Fülöp-szigetek, Európa számos országa. Előadásom célja bemutatni a hazai kontextust és koncepciót, valamint a különböző térszíneken megvalósuló munkát.

Vizsgálatomhoz kvalitatív módszert választottam, mert így alaposabban megismerhetem az okokat és összefüggéseket. Így félig strukturált interjúkat készítettem a program minden vezetőjével és a különböző területek szakembereivel.

Eredményeim azt mutatják, hogy a szakemberek árnyalt probléma megközelítése, valamint az egyéni igények figyelembevétele és kezelése nélkülözhetetlen. A gyermekekkel való személyes hangvétel, a közösség megtartó ereje, a közös zenélés és a sikerélmények egyaránt fontosak a program sikerében.

Kulcsszavak: Máltai Szimfónia Program, El Sistema, hátrányos helyzet, társadalmi státus, zenetanulás

Operaszínpadon innen és túl. Módszertani tapasztalataim a jövő nemzedékének zenés színházi neveléséről

Ujvárosi Andrea

Absztrakt

A klasszikus zene, azon belül az opera megismertetése és megszerettetése a fiatal generációval, a jövő zenés színház és operalátogató közönség utánpótlásának nélkülözhetetlen záloga. A feladat neveléstudományi aspektusa a befogadó, értő zenehallgatóvá nevelés pedig zenepedagógusok, zenei mediátorok számára jelent folyamatos kihívást.

Ez a két igény ötvöződött a Magyar Állami Operaház 2013/14-es évadában elindított köznevelési projektjében. „Az Opera Nagykövetei” elnevezésű programban az operaénekes, a zenekari művész és a balettművész személyén keresztül formális és informális keretek közt megtartott előadásokkal szólította meg az 1-12. osztályos korosztályt.

Jelen előadásban az Opera Nagyköveteként megtartott, mintegy háromszáz előadás által megszerzett módszertani tapasztalataimat osztom meg. Bemutatom a nagyköveti tevékenység eredményességének pilléreit, az alkalmazott módszertani eszközöket és buktatókat, valamint az adekvát tantárgyi koncentrációval feltárom a különböző tudományterületek integrálásának lehetőségeit. Prezentációmiban kiemelt szerepet kap az összművészeti megközelítés, a társművészetek és a zenei műfajok közötti átjárás.

Több mint 7 éves nagyköveti tevékenységem összegzéseként elmondható, hogy az ilyen konstrukciójú zenei ismeretterjesztés eredményességének kulcsa abban rejlik, hogy az előadóművész személyében a „színpadon innen és túl” aspektus művészileg és pedagógiaileg egyidejűleg garantált. Az élőzenés illusztrációval, személyes történetekkel, interaktív feladatokkal az előadás élményszerű lesz, a hallgató bevonódik és hosszú távon nyitottá válhat az opera műfaja iránt.

Kulcsszavak: opera, színház, zenepedagógia, művészetközvetítés, koncertpedagógia

Szakirodalom

Vas, B. (2015). Zenepedagógia tankönyv. PTE MK ZI.

Váradi, J. (2016). Közönségnevelés, élmény-koncert élmény beépítése a köznevelésbe. Parlando, 4.

Az egyetemisták klasszikus zenei hangversenyekhez fűződő attitűdje

Váradi Judit

Absztrakt

Oktatási kísérletként szabadon választható kurzust hirdettünk az egyetemisták számára, amely során lehetőséget biztosítottunk számukra, hogy nyolc klasszikus zenei koncerten vegyenek részt. A tanulmány fontos motivációja, hogy megvizsgálja vajon az a kohorsz, amelyik saját elhatározásából kevésbé vesz részt klasszikus zenei élő koncerten hogyan viszonyul a különböző műfajokhoz, repertoárhoz, előadói apparátusokhoz. Találnak-e benne olyat, ami elnyeri a tetszésüket, ez motiválja-e őket arra, hogy később is meghallgassák azokat és szívesen vennének-e részt máskor is hangversenyen. A tanulmány 125 egyetemista élőzenei hangversenyen szerzett tapasztalatait foglalja össze, megmutatva, hogy mely jellemzők erősítik a zenei identitás kialakulását, melyek erősítik vagy rontják a befogadás élményét. A válaszok közül sokan egy adott művet vagy egy adott előadót emeltek ki, a hallgatók jelentős része azonban a zenei teljesítmény általánosabb és átfogóbb jellemzőit említette.

Kulcsszavak: koncertlátogatás, élőzenei hangverseny, klasszikus zene

A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztását befolyásoló tényezők

Váradi Judit, Kerekes Rita, Kiss Julianna, Józsa Gabriella

Absztrakt

A zenei nevelés szempontjából lényeges kérdés nemcsak a tanulói, hanem a tanári utánpótlás is. Ez azonban teljes mértékben összefügg a továbbtanulással. A középiskolaválasztást vizsgálva Liskó (1998) három jelentős befolyásoló tényezőt talált, a tanuló érdeklődése, a tanuló kiemelkedő teljesítménye egy területen mellett a szülők aspirációi is erős befolyásoló tényezőnek bizonyultak.

Kutatásunkban fókuszáltunk a zeneművészeti szakgimnázium melletti döntés tényezőinek feltárására, amelynek mérésére 32 állításból álló négyfokozatú Likert-skálát használtunk. Az állítások három faktorba rendeződtek, amelyeket a következőképpen tudunk jellemezni: elköteleződő, ahol a zenei pálya előnyei domináltak, sikerorientált csoport, akik a színpadi pálya előnyeire koncentrálnak és közösségközpontúnak neveztük el azt a faktort, ahol a hasonló érdeklődésű barátok jelentették a legnagyobb vonzóerőt.

A pályaválasztási szándékokat egy összesen 11 kérdésből álló blokkal vizsgáltuk. Először arról szerettünk volna képet kapni, milyen szerepet kap a zenei képzés a megkérdezettek továbbtanulási szándékaiban. A minta 78,2%-a tervezi, hogy zenei pályán tanul tovább.

Az általunk vizsgált két korosztály között a bizonytalankodók jelentős része a 9. évfolyam tanulói (18%), akik nem tudják, hogy zenei pályán szeretnének-e továbbtanulni, míg a 12. évfolyamban (6,4%) már határozottabb elképzeléseik vannak a tanulóknak.

Eredményeink alapján szignifikáns összefüggés van a továbbtanulási szándék és a gyakorlás mennyisége között. Az intézményvezetői kérdőív adatait (Váradi, Héjja, 2023) erősíti azonban meg, hogy a 9. évfolyamos megkérdezettekhez képest (44,3%) a 12. évfolyamban jelentősen kisebb arányban vannak azok, akik a teljes képzési időt külföldön tervezik (24,8%).

Kulcsszavak: továbbtanulás, pályaválasztás, gyakorlás, külföldi tanulmányok

Szakirodalom

Liskó I. (1998). A pályaválasztás folyamata. *Iskolakultúra* 1998(10). 22-41.

Váradi J., Héjja B. E. (2023). A középfokú zenei oktatás jellemzői, betekintés a zenei szakgimnáziumok adataiba. *Parlando*. 4.

Kodály Zoltán férfikarra írt műveinek alkalmazási lehetőségei az amatőr együttesek repertoárjában

Végh Mónika

Absztrakt

Kodály Zoltán Férfikarok kötete igen változatos összeállítás: a komponista ezen apparátusra írt művei között a népdalfeldolgozások mellett vallásos témájú művek, történeti-történelmi jellegű kompozíciók, illetve átiratok is megtalálhatók, különféle terjedelemben, változó nehézségi szinten.

Köztudott, hogy Kodály nem tartotta jónak a férfikari felállást, nem is kívánt foglalkozni ezzel az apparátussal, sőt véleménye szerint a dalárdák vegyeskarrá alakulása lett volna a legjobb megoldás. Végül mégis fontosnak tartotta ezeknek a kórusműveknek a komponálását, miután az országot járva képet kapott az ilyen típusú együttesek működéséről. Úgy gondolta, hogy az 1930-as években igen nagy számban jelenlévő férfiakból álló amatőr kórusok jobb, ha az addig előadott liedertafel-stílusú darabok helyett igényes kompozíciókat énekelnek.

A Férfikarok gyűjtemény ugyanakkor sok olyan kórusművet is tartalmaz, melyek előadását a műkedvelő kórusok intonációs, hangképzési nehézségek miatt nem tudják megvalósítani.

Tanulmányom során a kötet ismertetése mellett analitikus megközelítéssel szeretnék egyfajta - a művek nehézségi szintje szerinti - csoportosítást bemutatni, amellyel talán segítségére lehetek azoknak, akik ezzel a ritkán előforduló, de nagyra értékelendő apparátussal dolgozhatnak.

Kulcsszavak: Kodály Zoltán, férfikar, Liedertafel-mozgalom, dalárdák

Szakirodalom

Ábrányi, K. (1892). Az Országos Magyar Daláregyesület negyedszázados története 1867-től 1892-ig (The quarter-century history of the National Hungarian Song Society from 1867 to 1892). Ed. Országos Magyar Daláregyesület.

Bárdos, L. (1974). Tíz újabb írás 1969-1974. (Ten more writings). Ed. Zeneműkiadó Budapest.

Beliczky József Sándor versei és írásai, Beliczky Éva írásai: Kodály Zoltán – Petőfi Sándor: Nemzeti dal – bemutató. (<https://xn--hajdtnc-lwa7t.hu/kodaly-zoltan-petofi-sandor-nemzeti-dal-bemutato/> utolsó megtek.: 2022.12.09.)

Breuer, J. (1982). Kodály-kalauz. Ed. Zeneműkiadó, Budapest.

Bukáné Kaskötő, M. (2012). Kodály és a férfikar Szakdolgozat. Témavezető: Dalos Anna.

Dr. Bene, K. Útban Kölcsey: Huszt című epigrammájához. http://acta.bibl.u-szeged.hu/27764/1/modszertani_031_005_282-284.pdf (utolsó megtek. 2022. 12. 06.)

Eőszé, L. (1967). Kodály Zoltán. Ed. Gondolat Kiadó, Budapest.

Kecskeméti, I. (1984). Kodály Zoltán. Kit kéne elvenni? – Népdalfeldolgozás három változatban. A hét zeneműve (Music of the Week). Ed. Zeneműkiadó, Budapest.

Kodály, Z. (1964). Visszatekintés-I. Ed. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest,

Kodály, Z. (1989). Közélet, vallomások, zeneélet. (Public Life, Confessions, Music Life) Ed.: Vargyas Lajos. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 399.

Mohayné Katanics, M. (2019). Válogatás Kodály kórusműveiből (A Selection of Kodaly's Works). Ed. Flaccus Kiadó Kft., Budapest.

Smuta, A. (2007). Praeceptor Hungariae. (Doctoral Thesis)
https://apps.lfze.hu/netfolder/PublicNet/Doktori%20dolgozatok/smuta_attila/disszertacio.pdf
(utolsó megtek.: 2023. 01. 05.)

Zenei nevelés könyvtári környezetben

Virág Barnabás

Absztrakt

A Kecskemét kulturális életét nyomon követők az elmúlt években felfigyelhettek a zene növekvő szerepére a Katona József Könyvtár szolgáltatásaiban. Kutatásomban ezt (az empirikusan a laikusok számára is megtapasztalható hangsúlybéli változást) vizsgáltam az intézmény éves beszámolóji alapján, statisztikai adatok segítségével, jó gyakorlatként pedig bemutatom a könyvtár honlapján elérhető online adatbázisokat is. Mivel 2015-2022 között zenei könyvtárosként, azóta pedig a könyvtári programokért felelős igazgatóhelyettesként dolgozom, rálátásom van arra, milyen tudatos szakmai koncepcióba és stratégiába illeszkedik bele az a szerteágazó tevékenység, amit a könyvtár munkatársai ezen a területen végeznek

A 21. században a közgyűjtemények pusztán a zenei hangfelvételek fizikai hordozón való szolgáltatásával aligha rúghatnak labdába a streaming szolgáltatókkal, így a könyvtári feladatokat – bár mindig a gyűjteményre építve, de – tágabb kontextusban értelmezve kell meghatározni. Az információszolgáltatás alapja és forrása egyre inkább elektronikus dokumentumok irányába mozdul el. Feladatunk azonban nem ér véget a hagyományos dokumentumok digitalizálásával és a (helyi) értékek ilyen módon történő megőrzésével: az anyagot adatbázisokba, tudástárakba kell rendezni, virtuális kiállításokat kell készíteni. A zenei készségeket és képességeket is fejlesztő gyermekfoglalkozások mellett a nagyobbak számára forrásalapú zenés könyvtári foglalkozások tarthatók megismertetve a résztvevőket a hagyományos dokumentumok mellett a legújabb online tartalmakkal.

A zenés könyvtári programok (ismeretterjesztő előadások, pódiumbeszélgetések, klubkoncertek, könyvbemutatók) a népzene és a kódályi értelemben vett „közönségnevelés=közösségnevelés” kiváló eszközei. Az azonos érdeklődésű emberek találkozási pontjaként a könyvtár az otthon és a munkahely mellett harmadik helyé, közösségi térré válik. Tanulmányok sora foglalkozik a kóruséneklés, mint aktív közösségi tevékenység pozitív pszichológiai hatásaival, amit a Katona József Könyvtár Kórusában időről időre meg is tapasztalunk.

Hogy a könyvtári környezetben megvalósuló zenei nevelés és zenei tárgyú edukáció mint intézményeként tekinthetünk-e a Katona József Könyvtárra, az csupán a következő évekre tervezett átfogó kutatás bizonyíthatja, összehasonlítva a többi hazai vármegyei hatókörű városi könyvtár által nyújtott zenei szolgáltatásokkal.

Kulcsszavak: szolgáltatás, könyvtárpedagógia, információszolgáltatás, tudásmegosztás, közösség

Szakirodalom

Asztalos, A. (2023). A kórusban éneklés hatása a pszichológiai jól-létre, In: Parlando, 2023/6. https://www.parlando.hu/2023/2023-6/Asztalos_Andrea_Korus.pdf

Dóbbé, S., Rózsás, T. (2017). Merre megy a média? In: Híradástechnika, 77. 2-5. https://www.hiradastechnika.hu/documents/4743302/0/HT_2017_MediaNet.pdf

Freund, T. A művészetek által gazdagított belső világ és az információrobbanás hatásai a kreatív gondolkodóképességre, Előadás, Kecskemét: Katona József Könyvtár, 2023.11.23.

Heltai, N. (1967). Kodály Zoltán és Kecskemét. In: Tiszatáj, 21(7), 676. https://tizataj.bibl.u-szeged.hu/4748/1/tizataj_1967_007_676-678.pdf

Katona József Könyvtár év végi beszámolója, Kecskemét: Katona József Könyvtár, 2016-2023

Kodály, Z. (1974). Éneklő ifjúság, In: Kodály Zoltán: Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok I. Sajtó alá rendezte és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc, Zeneműkiadó Vállalat, Budapest. 117.

Kodály, Z. A Corvin Magyar Clubban. Előadás és vita Berkeley-ban, In: Kodály Zoltán: Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok III. Sajtó alá rendezte és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc, Bp.: Zeneműkiadó Vállalat, 187.

Lakatos, Z. (2005). A hanghordozó-piaci kereslet szerkezete és a zeneipar kilátásai a digitális technológia korában, Médiakutató, https://mediakutato.hu/cikk/2005_02_nyar/07_hanghordozo

Nielsen, MEME, NMHH: Panelkutatás 2023. URL: <https://www.memeinfo.hu/kutatasi-eredmenyek/panelkutatás-2023>

Piaci adatok, MAHASZ, 2022. URL: https://www.mahasz.hu/piaci_adatok

Skaliczki, J., Zalai Kovács, É. (2003). Minőségmenedzsment a könyvtárban, 2. bőv. kiadás. Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó: Informatikai és Könyvtári Szövetség.